

PROGRAMME OPÉRATIONNEL FEDER « COMPÉTITIVITÉ ET EMPLOI » 2007-2013 EN RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Eindrapport van uitvoering 2007 - 2013

Cel EFRO

Gewestelijke Overheidsdienst Brussel

L'Europe et la Région investissent dans votre avenir
Europa en het Gewest investeren in uw toekomst

Inhoud

1. Identificatie.....	4
2. Overzicht van de uitvoering van het operationeel programma	4
2.1 Resultaten en voortgangsanalyse.....	4
2.1.1 Informatie over de materiële voortgang van het operationeel programma	4
2.1.2 Financiële informatie.....	16
2.1.3 Informatie over de uitsplitsing van het gebruik van de fondsen	18
2.1.4 Bijstand per doelgroep.....	18
2.1.5 Terugbetaalde of opnieuw gebruikte bijstand	19
2.1.6 Kwalitatieve analyse.....	19
2.2 Informatie over de inachtneming van de communautaire wetgeving	21
2.3 Belangrijke problemen en maatregelen om die te verhelpen	22
2.4 Wijzigingen in verband met de uitvoering van het operationeel programma	29
2.5 Belangrijke wijziging als bedoeld in artikel 57 van Verordening (EG) nr. 1083/200644	
2.6 Complementariteit met andere instrumenten	44
2.7 Toezichtregelingen	46
3. Uitvoering naar prioriteit.....	49
3.1 Prioriteit 1: Het territoriale concurrentievermogen ondersteunen.....	49
3.1.1 Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse.....	49
3.1.2 Belangrijke problemen en maatregelen om die te verhelpen	52
3.2 Prioriteit 2 : De territoriale cohesie versterken	52
3.2.1 Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse.....	52
3.2.2 Belangrijke problemen en maatregelen om die te verhelpen	54
4. Technische bijstand	54
5. Voorlichting en publiciteit.....	55
5.1 CONTEXT: Het communicatieplan	55
5.2 DOELSTELLINGEN	55
5.3 STAPPEN.....	55
5.4 DE COMMUNICATIEACTIES	55
5.5 MATERIAAL EN ONDERSTEUNING	61
5.5.1 Folder voor de opendeurday van het Berlaymont	61
5.5.2 EFRO-journaal door de studenten van het IHECS.....	61

L'Europe et la Région investissent dans votre avenir
Europa en het Gewest investeren in uw toekomst

5.5.3	EFRO-logo en huisstijl.....	61
5.5.4	Werfborden.....	62
5.5.5	Opmaak van een kaart om de projecten te lokaliseren op een poster in groot formaat 62	
5.5.6	Brochures.....	63
5.5.7	Gewestelijke portaalsite	63
5.5.8	Z-CARD	64
5.6	VERPLICHTING VAN DE PROJECTBEHEERDERS/COMMUNICATIE EN BEKENDMAKING	64
5.7	MEDIA	66
6.	Bijlagen	66
	Bijlage 3: Overzichtstabel van de niet-operationele projecten.....	67

L'Europe et la Région investissent dans votre avenir
Europa en het Gewest investeren in uw toekomst

1. Identificatie

OPERATIONEEL PROGRAMMA	Doelstelling : Doelstelling Concurrentievermogen en Tewerkstelling
	Subsidiabel gebied : Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Nuts 2) - België
	Programmeringsperiode : 2007-2013
	Programmanummer (CCI-nr.) : 2007BE162PO001
	Titel van het programma : "Doelstelling 2013: <i>Samen investeren in stedelijke ontwikkeling!</i> "
JAARLIJKS VERSLAG OVER DE UITVOERING	Verslagjaar : 2007-2015
	Datum van goedkeuring van het jaarverslag door het Comité van toezicht : 17/03/2017

2. Overzicht van de uitvoering van het operationeel programma

2.1 Resultaten en voortgangsanalyse

2.1.1 Informatie over de materiële voortgang van het operationeel programma

AS 1 - Het territoriale concurrentievermogen ondersteunen

1-1 HULP BIJ DE ONTWIKKELING EN DE OPRICHTING VAN ECONOMISCHE ACTIVITEITEN											Uitleg in geval van afwijking tussen de bereikte waarde en het streefdoel
Realisatie-indicatoren	Doelstelling	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	
Aantal projecten	10	8	8	8	8	8	8	8	8	4	Het aantal geselecteerde projecten ligt lager dan het geplande aantal, dat een overschatting was. Het totale budget van G.C.A. 1.1 werd echter wel volledig gebruikt.
Aantal soorten sensibiliseringsacties	50	144	118	88	73	49	Niet-meegedeeld	28	6	0	Deze indicator werd meegedeeld via het project P11-03 "Boost your talent", beheerd door Impulse. Welnu, de operator heeft deze indicator meegedeeld met het aantal gerealiseerde sensibiliseringsacties in plaats van met het aantal soorten sensibiliseringsacties. De operator laat ons zo weten dat dankzij het project over heel de periode 47 soorten sensibiliseringsacties georganiseerd konden worden, met in totaal 144 acties.
Aantal uitgeruste m ² die ter beschikking gesteld zijn van ondernemingen op sites met een oppervlakte van 500 m ² of meer	10000	8764	5764	0	0	0	0	0	0	0	De projecten "Stedelijke economische activiteitenpool" (5.800 m ²) en "Veeartsenijschool" (2.400 m ²) zijn nog niet operationeel (in het kader van dit activiteitenverslag wordt een verlenging van 2 jaar gevraagd). Van zodra de projecten operationeel zijn, zal de doelstelling van 10.000 m ² overschreden worden. De planning is om het project "Veeartsenijschool" ten laatste in de loop van 2017 af te ronden.

Aantal rechtstreeks gecreëerde banen	15	8,57	8,48	8,48	14,25	14,25	14,25	12,25	2,5	0	<p>De negatieve afwijking tussen de bereikte waarde en de doelgroep bedraagt meer dan 25 % (of 6,43 niet-gecreëerde VTE), dit door twee projecten die niet operationeel zijn op 31/03/2017 (aanvraag tot verlenging van de operationaliteitstermijn met 2 jaar): "Veeartsenijschool" (geschat op 3 gecreëerde VTE) en "Stedelijke economische activiteitenpool" (geschat op 2 VTE). Als met deze schattingen rekening gehouden wordt, is de vooropgestelde doelstelling bijna bereikt.</p> <p>Merk op dat de doelstelling van de resultaatsindicator "Aantal gecreëerde banen voor de bewoners van de zone" ruimschoots overschreden wordt (zie hieronder), evenals de indicator "Aantal rechtstreeks gecreëerde banen" van G.C.O.1.2.</p>
resultaatsindicatoren											
Aantal begunstigden van de gevoerde sensibiliseringsacties voor het ondernemerschap	5000	18440	12773	10745	9298	6915	4084	2143	818	0	<p>Deze indicator werd meegedeeld via het project P11-03 "Boost your talent", beheerd door Impulse. Er wordt een duidelijke overschrijding van het streefdoel vastgesteld, met 13.440 extra begunstigden.</p> <p>Er zijn twee redenen om deze overschrijding te verklaren.</p> <p>Enerzijds heeft de operator in de opgegeven waarde "de opgeleiden van de opgeleiden" mee opgenomen, in dit geval de leerlingen van de leerkrachten, opgeleid in de partnerprogramma's.</p> <p>Anderzijds kende het project een succes dat de aanvankelijke verwachtingen oversteeg.</p> <p>De operator verklaart dit in zijn eindverslag: "naar aanleiding van observaties op het terrein werd het aantal voorgestelde programma's verhoogd, evenals het aantal betrokken scholen. Daarnaast werd het project</p>

											opengesteld voor scholen die grenzen aan de PIZ en jongeren van de PIZ "huisvesten" en voor buitenschoolse structuren die deelnemen aan het project Boost Your Talent. De verwachte resultaten vermeld in het kandidaatsdossier zijn dus niet meer relevant. Dit gezegd zijnde is het aantal deelnemende jongeren en scholen jaar na jaar blijven toenemen, de in het begin van het programma vooropgestelde resultaten werden overschreden."
Aantal effectief gesteunde ondernemingsprojecten	500	469	406	331	243	184	140	110	49	0	De bereikte waarde ligt meer dan 6 % onder het streefdoel. Hier kan de moeilijkheid vermeld worden om exacte voorspellingen te doen aan het begin van het programma, naast de fluctuerende economische context die een grote invloed heeft op deze economische indicator.
Aantal gecreëerde banen voor de inwoners van de zone	500	927,86	847,36	735,36	329	296	257	34	NVT	0	De streefwaarde van deze doelstelling werd ruimschoots overschreden, dankzij het succes van de projecten, in het bijzonder van het project "Brusoc", dat als financieel instrument van het programma 2007-2013 bijzonder doeltreffend bleek om de oprichting van bedrijven en dus ook het creëren van werkgelegenheid te stimuleren. Gemiddeld was elk opgericht bedrijf goed voor bijna twee nieuwe VTE.
1-2 HULP BIJ DE OPRICHTING VAN EEN STADSONTWIKKELINGSPLATFORM											
Realisatie-indicatoren	Doelstelling	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	
Aantal projecten	8	5	5	5	5	5	5	5	5	4	De negatieve afwijking tussen de bereikte waarde en het streefdoel bedraagt meer dan 25 %: de aanvankelijke doelstelling was overschat. De projectoproep liet niet toe acht hoogstaande projecten te selecteren voor deze groep concrete acties. Slechts vijf projecten werden weerhouden. Het voor deze groep concrete acties bevestigde bedrag ligt

												echter hoger dan het bedrag dat in het OP uitgetrokken werd.
Aantal rechtstreeks gecreëerde banen	12	34,8	34,8	26,65	10,33	9,33	9,33	9,33	9,33	9,13	0	De streefwaarde van deze doelstelling werd ruimschoots overschreden, dankzij het succes van de verschillende onderzoeksprojecten van deze groep concrete acties, met name de EMOVO-projecten (P 12-05) en "Competentiecentrum duurzaam bouwen" van het WTCB (P 12-03). Bij wijze van voorbeeld: het EMOVO-project alleen, dat betrekking heeft op de oprichting van 4 laboratoria, is goed voor 23 VTE onderzoekers.
Aantal uitgeruste m ² die in het kader van het platform ter beschikking van de investeerders gesteld worden	2000	15773,6	1817	1061	780	536	0	0	0	0	0	De streefwaarde van deze doelstelling werd ruimschoots overschreden, dankzij de grote omvang van de ingerichte ruimtes. We stellen dan ook een grote overschrijding van het streefdoel vast, met meer dan 13.773 extra gecreëerde vierkante meters. Dit positief resultaat is mogelijk dankzij de volgende projecten: <ul style="list-style-type: none"> - P12-01 Greenbizz (8.320 gecreëerde vierkante meter) - P12-02 Ecopool (5.636 vierkante meter) - P12-05 Emovo (1.817 gecreëerde vierkante meter).
resultaatsindicatoren												

Aantal ondernemingen of onderzoekscentra die fysiek opgenomen zijn in het platform	8	6	5	5	5	4	1	-	-	-	De negatieve afwijking tussen de bereikte waarde en het streefdoel bedraagt meer dan 25 %. Dit relatief zwak resultaat wordt verklaard door het feit dat noch het bedrijvencentrum GREENBIZZ noch het project "Ecopool" eind 2015 operationeel waren (ingehuldigd in 2016). Eind 2016 bedroeg het totale aantal bedrijven of onderzoekscentra 24. Op dat moment werd de doelstelling dus overschreden.
Aantal ondernemingen of onderzoekscentra die gebruikmaken van de uitrustingen en diensten die het platform ter beschikking stelt	20	132	92	52	21	3	0	0	0	0	Deze indicator werd weergegeven via de projecten P12-03 "Competentiecentrum duurzaam bouwen" en P12-05 "Emovo". We stellen een duidelijke overschrijding van het streefdoel vast, met 112 extra bedrijven. Deze duidelijke overschrijding wordt verklaard door het succes van de projecten.
Aantal gecreëerde banen voor de inwoners van de zone	20	54	52	50	24,5	9	1	0	0	0	De streefwaarde van deze doelstelling werd ruimschoots overschreden, dankzij het succes van deze projecten. De geselecteerde projecten lieten inderdaad toe aanzienlijk betere resultaten te behalen dan gepland. Zo stellen we vast dat dit positief resultaat met name bereikt wordt dankzij het project P12-04 "Strategisch plan / Brussels sustainable economy".

AS 2 - De territoriale cohesie versterken

2-1 VERBETERING VAN DE AANTREKKELIJKHEID EN HET IMAGO VAN DE ZONE

Realisatie-indicatoren	Doelstelling	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
-------------------------------	---------------------	-------------	------	------	------	------	------	------	------	------

Aantal projecten	8	4	4	4	4	4	4	6	7	7	<p>De negatieve afwijking tussen de bereikte waarde en het streefdoel bedraagt meer dan 25 %. De aanvankelijke doelstelling werd overschat. De projectoproep liet niet toe zeven hoogstaande projecten te selecteren voor deze groep concrete acties. Slechts vier projecten werden uitgevoerd. Drie projecten werden immers door de operatoren afgevoerd voor het sluiten van de overeenkomst en de hiervoor bestemde fondsen werden opnieuw aangewend.</p> <p>Het totale budget van G.O. 2.1. werd echter wel volledig gebruikt.</p>
Aantal soorten stadsmarketingacties	5	21	18	13	8	6	3	0	0	0	<p>Deze indicator werd weergegeven via project P21-06 "Stadsmarketing". We stellen een duidelijke overschrijding van het streefdoel vast, met 18 bijkomende soorten marketingacties in vergelijking met het streefdoel.</p> <p>Deze duidelijke overschrijding is in grote mate te verklaren door het succes van het project maar ook door de methodologie. Deze indicator en het begrip "soort acties" werden immers te vaag omschreven.</p>
Aantal rechtstreeks gecreëerde banen	8	20,1	16,6	13,1	8	6,5	4	4	1	0	<p>De streefwaarde van deze doelstelling werd ruimschoots overschreden dankzij het succes van de geselecteerde projecten.</p> <p>We stellen aldus een duidelijke overschrijding van het streefdoel vast, met meer dan 12 extra gecreëerde VTE.</p> <p>Deze overschrijding is voornamelijk te wijten aan de positieve resultaten van het project P21-02 MAD "Centrum Mode Design Brussels", dat zijn activiteiten al opgestart heeft bij het begin van het project, op een voorlopige plaats, zonder te wachten op het beëindigen van de werken aan zijn definitieve infrastructuur.</p>
resultaatsindicatoren											

Aantal uitgevoerde stadsmarketingacties	20	58	49	40	35	16	8	0	0	0	<p>De streefwaarde van deze doelstelling werd ruimschoots overschreden dankzij het succes van de geselecteerde projecten.</p> <p>We stellen aldus een duidelijke overschrijding van het streefdoel vast, met meer dan 38 bijkomende uitgevoerde stadsmarketingacties.</p> <p>Dit positief resultaat wordt verkregen dankzij het project Stadsmarketing (P21-06) dat een groot aantal acties uitgevoerd heeft.</p>
Aantal projecten die via het fonds microprojecten worden gesteund	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	<p>De negatieve afwijking tussen de bereikte waarde en het streefdoel bedraagt meer dan 25 %. Deze indicator hangt samen met de oorspronkelijke wil om een specifiek financieringsinstrument in te voeren voor de financiering van projecten op het niveau van de zone die de sociale banden trachten te herstellen. Tijdens de projectoproep werd echter geen enkel project van dit type ingediend.</p>
2-2 VERSTERKING VAN DE NABIJHEIDSDIENSTEN GEKOPPELD AAN DE TEWERKSTELLING EN DE OPLEIDING											
Realisatie-indicatoren	Doelstelling	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	
Aantal projecten	10	15	15	16	17	17	17	17	17	17	<p>De daling van het aantal projecten (van 17 naar 15) is te verklaren door de stopzetting van twee kinderdagverblijfprojecten waarvan de programmering lopende was. Er is immers gebleken dat ze niet (meer) voltooid konden worden binnen de termijn van de programmering, omwille van de vertraging opgelopen tijdens de uitvoering.</p>
Aantal rechtstreeks gecreëerde banen	12	104,65	45,85	43,85	30,5	21	11	11	0	0	<p>De streefwaarde van deze doelstelling werd ruimschoots overschreden dankzij het succes van de geselecteerde projecten.</p> <p>We stellen aldus een duidelijke overschrijding van het streefdoel vast, met meer dan 92 extra gecreëerde VTE in vergelijking met het streefdoel.</p> <p>Dit resultaat is er gekomen dankzij het voor de kinderdagverblijven aangeworven</p>

											personeel. Bij wijze van voorbeeld: alleen al de twee kinderdagverblijven "Westoevers", die door de gemeente Sint-Jans-Molenbeek worden beheerd, vertegenwoordigen 39 VTE. Dit is te verklaren door de wil van de gemeente om een kwalitatieve omkadering te bieden aan de kinderen die van deze kinderdagverblijven gebruik maken.
Aantal bijkomende opvangplaatsen	150	237	192	108	108	84	28	28	28	0	De streefwaarde van deze doelstelling werd ruimschoots overschreden dankzij de aanzienlijke verwezenlijkingen van deze projecten. Er kon een groot aantal kinderdagverblijfprojecten geselecteerd worden. De 6 opgerichte kinderdagverblijfinfrastructuren maakten het mogelijk aanzienlijk meer opvangplaatsen te creëren dan gepland (gemiddeld bijna 40 plaatsen per kinderdagverblijf). We stellen aldus een duidelijke overschrijding van het streefdoel vast, met meer dan 87 extra gecreëerde plaatsen. Deze overschrijding is nog opvallender als we er rekening mee houden dat twee kinderdagverblijfprojecten waarvan de programmering lopende was, afgevoerd werden (De Tulpen en Roodhuis).
Aantal uitgeruste opleidingscentra	6	7	6	6	6	3	0	0	0	0	
resultaatsindicatoren											
Aantal opgeleide werkzoekenden via de uitgeruste opleidingsinstrumenten	300	424	388	290	179	25	0	0	0	0	De streefwaarde van deze doelstelling werd ruimschoots overschreden dankzij het succes van deze projecten. We stellen aldus een duidelijke overschrijding van het streefdoel vast, met meer dan 124 extra opgeleide werkzoekenden in vergelijking met het streefdoel. Dit resultaat werd verkregen dankzij de snelle operationaliteit van de vijf Centra voor Geavanceerde Technologie (CGT) die door het programma ondersteund worden.

Aantal ondertekende overeenkomsten tussen de gesteunde buurtinfrastructuren en de tewerkstellings- en opleidingsorganismen	10	9	9	9	9	5	0	0	0	0	
--	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--

Impactindicatoren		2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	
Verloop van de werkloosheidsgraad in de zone		Tabel 2	Tabel 2	Tabel 1	Tabel 1	Zie tabel 2	Zie tabel 1	Zie tabel 1	Zie tabel 1	Zie tabel 1	
Verloop van het aantal vestigingen in de zone		Grafiek 7	Zie grafiek 4	Zie grafiek 4A - 4B	Zie grafiek 4A - 4B	Zie grafiek 3	Zie tabel 1	Zie grafiek 1	Zie grafiek 1	Zie grafiek 1	
Verloop van het volume loonarbeid in de gemeenten die deel uitmaken van de zone		Tabel 3	Zie tabel 4	Zie tabel 3	Zie tabel 3	Zie tabel 3	Zie tabel 2	Zie tabel 2	Zie tabel 2	Zie tabel 2	
Verloop van de groei van het gemiddeld inkomen per belastingaangifte van de inwoners van de gemeenten die deel uitmaken van de zone		Grafiek 6	Zie grafiek 3	Zie grafiek 3	Zie grafiek 3	Zie tabel 1	Zie tabel 2	Zie grafiek 2	Zie grafiek 2	Zie grafiek 2	

Indicatoren betreffende de transversale prioriteiten van het programma											
Lissabon	Doelstelling	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	
Earmarking	75 %										
Innovatie											
Aandeel van de geselecteerde projecten die met een innoverende aanpak werken	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %	49 %	50 %	
Duurzame ontwikkeling											
Aandeel van de opgetrokken of gerenoveerde gebouwen met het oog op een zuiniger energieverbruik / valorisatie van het afval	50 %	100 %	100 %	100 %	100 %						
Aantal gerenoveerde braakliggende terreinen of kankers	5	4	4	3	3	1	0	0	0	0	Reeds 4 gesaneerde sites + eind 2015 sanering van 6 sites lopende, in het kader van het project Greenfields. Meerdere renovatie- of bouwprojecten betreffen overigens ook verlaten terreinen en/of gebouwen.

Evolutie van de luchtkwaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest		Grafiek 10	Zie grafiek 7	Zie grafiek 5	Zie grafiek 5		Zie grafiek 3	Zie grafiek 3	Zie grafiek 3	Zie grafiek 3	
Goed bestuur, Partnerschap, gelijkheid van kansen											
Aandeel vrouwen in de doelgroepen die rechtstreeks baat hebben bij de door het programma gefinancierde maatregelen	50 %	51 %	39 %	49 %		NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	
Aandeel projecten gesteund door het programma die bijdragen tot een verbetering van de gelijkheid van kansen	60 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	72 %	
Aantal ondernemers gesteund via het programma	200	506	435	352	243	184	140	110	49	0	
Aandeel gesteunde vrouwelijke ondernemers	30 %	32 %	32 %	35 %	30 %	33 %	NVT	NVT	NVT	NVT	
Aantal jongeren (< 30 jaar) die toegang hebben gekregen tot kapitalen voor het opstarten van hun project	100	52,87	50,52	43,52	7	5	NVT	NVT	NVT	0	De meeste aanvragers en dus ook de meeste begunstigden bevinden zich in een hogere leeftijdscategorie.
Aandeel geselecteerde projecten die het voorwerp uitmaken van een overeenkomst tussen partners voor hun verdere uitwerking	70 %	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %	84 %	

Sleutelindicatoren

Core Indicator		Initial Base	Final Target	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Opmerkingen
01	Banen voor mannen en/of vrouwen	0	1.500			70,58	366,18	722,26	871,76	1.078,6	1.239,88	1.384,77	
04	Aantal projecten OTO	0				2	2	2	2	2	2	2	
08	Aantal geholpen start-ups	0	600		49	110	160	204	263	331	414	573	
09	Banen rechtstreekse hulp bij investeringen	0	660		95	195	257	296	383	875,5	1.040,8	1.189,3	Succes van de projecten Brusoc en Open Soon. Dit laatste project had meer tijd nodig om op te starten dan gepland, maar

													kende nadien veel succes.
12	Bijkomende bevolking die toegang heeft tot hogesnelheidsnetwerken	0	2.000			0	0	NVT*	NVT*	NVT*	NVT*	NVT*	Project afgevoerd door de operator (project zonder overeenkomst).
27	Aantal projecten betreffende afvalverwerking	0				0	1	1	1	1	1	1	
29	Herstel van oppervlakte (km ²)	0	0,12			0	0	0	0,02	0,07	0,11	0,18	Infrastructuurprojecten geselecteerd voor oppervlaktes die groter waren dan geraamd.
36	Aantal projecten (onderwijs)	0	6			8	9	9	9	9	9	9	Meer onderwijsprojecten geselecteerd dan geraamd.
37	Aantal begunstigde studenten (onderwijs)	0	15.000			2.143	4.084	6.915	9.298	10.797	13.984	17.171	
39	Aantal projecten die de duurzaamheid en de aantrekkelijkheid van de steden waarborgen	0	8			4	4	4	4	4	4	4	Het aantal ingediende en geselecteerde projecten ligt lager dan geraamd. Heel de enveloppe werd echter wel gerechtvaardigd.

2.1.2 Financiële informatie

	Totale financiering van het operationeel programma (van de Unie en nationaal).	Basis voor de berekening van de bijdrage van de Unie (overheidsuitgaven of totaal)	Totaalbedrag van de door de begunstigen gecertificeerde subsidieerbare uitgaven ¹⁾	Overeenstemmende overheidssteun ¹⁾	Uitvoeringsgraad in %
	a	b	c	d	e = c/a als T of e = d/a als O
<i>Prioritaire as 1</i> Het Fonds in kwestie specificeren: EFRO - Waarvan uitgaven vallend onder het actieterein van het ESF ⁽²⁾ - Waarvan uitgaven vallend onder het actieterein van het EFRO ⁽²⁾ - Waarvan uitgaven voor regio's die geen overgangssteun ontvangen ⁽³⁾ - Waarvan uitgaven voor regio's die overgangssteun ontvangen ⁽³⁾	66.853.818,00	overheidsuitgaven	71.406.705,58	71.406.705,48	107 %
<i>Prioritaire as 2</i> Het Fonds in kwestie specificeren: EFRO - Waarvan uitgaven vallend onder het actieterein van het ESF - Waarvan uitgaven vallend onder het actieterein van het EFRO - Waarvan uitgaven voor regio's die geen overgangssteun ontvangen - Waarvan uitgaven voor regio's die overgangssteun ontvangen	36.727.934,00	overheidsuitgaven	40.800.326,58	40.800.326,58	111 %
<i>Prioritaire as 3</i> Het Fonds in	4.315.906,00				100 %

kwestie specificeren: EFRO - Waarvan uitgaven vallend onder het actieterein van het ESF - Waarvan uitgaven vallend onder het actieterein van het EFRO - Waarvan uitgaven voor regio's die geen overgangssteun ontvangen - Waarvan uitgaven voor regio's die overgangssteun ontvangen		overheidsuitgaven	4.315.906,00	4.315.906,00	
Algemeen totaal	107.897.658,00		116.522.938,16	116.522.938,16	108 %

(¹) Cijfers worden cumulatief uitgedrukt
 (²) Dit veld enkel invullen bij het eindverslag over de uitvoering, als het operationeel programma medegefinancierd wordt door het EFRO of het ESF, als gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid vermeld in artikel 34, paragraaf 2 van Verordening (EG) nr. 1083/2006.
 (³) Dit veld enkel invullen bij het eindverslag over de uitvoering, als het operationeel programma steun voorziet voor regio's die overgangssteun ontvangen en voor regio's die een dergelijke steun niet ontvangen.
 Voor operationele programma's die een financiering van het EFRO krijgen in het kader van de specifieke financiering voor ultraperifere regio's: opsplitsing van de uitgaven tussen werkingskosten en investering in infrastructuur

2.1.3 Informatie over de uitsplitsing van het gebruik van de fondsen

Referentienummer van de Commissie: CCI2007BE162PO00 1

Naam van het programma: Doelstelling "Regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid" in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Datum van het laatste besluit van de Commissie betreffende het OP in kwestie: 7/12/2015

Prioritair thema	Financieringsvorm	Grondgebied	Economische activiteit	Ligging	Totaal
02	01	01	21	BE1	2.371.651,72
08	01	01	04	BE1	1.853.953,88
08	01	01	16	BE1	13.712.642,65
08	01	01	21	BE1	10.331.580,41
09	01	01	18	BE1	915.388,24
43	01	01	21	BE1	1.079.908,07
49	01	01	21	BE1	4.256.766,85
61	01	01	16	BE1	3.865.166,63
61	01	01	22	BE1	1.553.362,34
68	01	01	15	BE1	216.820,86
68	02	01	15	BE1	2.818.594,00
73	01	01	18	BE1	8.549.517,68
73	01	01	20	BE1	649.815,31
77	01	01	20	BE1	3.928.347,47
85	01	01	17	BE1	1.078.977,00
86	01	01	17	BE1	1.078.976,00
Totaal					58.261.469,08

2.1.4 Bijstand per doelgroep

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering heeft in het kader van het Operationeel Programma gekozen voor een territoriale concentratie van de middelen. Er werd een prioritaire interventiezone (PIZ) afgebakend, op basis van de diagnose en een stedenbouwkundige studie, die bevestigden dat deze zone de meest achtergestelde van het Gewest was. De geselecteerde projecten bevonden zich allemaal in deze zone of aan de rand ervan.

De resultaten van de programmering tonen een positieve impact op de zone, voor wat het creëren van werkgelegenheid betreft, maar ook op vlak van stadsrenovatie, door grote infrastructuren aan te leggen die de aantrekkelijkheid van de zone gevoelig verbeteren en bijdragen tot de sociale cohesie ervan.

Daarnaast richtte het project zich in het bijzonder op de volgende doelgroepen: jongeren (-30 jaar), vrouwen, maar ook de inwoners van de PIZ. Door de buurtinfrastructuren die betrekking hebben op werkgelegenheid en opleiding te versterken (ontplooiing van de CGT, van Cenforgil, bouw van de opleidingsruimte Belle-Vue, van het Tewerkstellingshuis en Foresthoreca) werd het doelpubliek van de jongeren ten zeerste betrokken (bij wijze van voorbeeld: in de CGT maken ze 63 % van het bezoekersaantal uit). Daarnaast heeft de financiering van 6 kinderdagverblijven een positieve invloed gehad op de vrouwen, aangezien deze gecreëerde opvangplaatsen veel vrouwen in staat hebben gesteld een opleiding te volgen of werk te zoeken. Deze opvangplaatsen voor jonge kinderen scheppen ook banen, vooral voor vrouwen. Projecten zoals Brusoc en Village Finance waren eveneens projecten waarvoor vrouwen en werkzoekenden prioritaire begunstigen waren. De uitvoering van de projecten had rechtstreekse invloed op de inwoners van de Kanaalzone (prioritaire zone), aangezien al deze projecten geïmplementeerd werden in de prioritaire interventiezone (of een impact hadden op de zone). Gelet op het grote aantal infrastructuurprojecten beschikken bewoners, bedrijven, verenigingen, etc. van de prioritaire

interventiezone dankzij het programma over 25 extra infrastructures (ruimte voor bedrijventra, kinderdagverblijven, opleidingscentra, onderzoeksuitrusting,...). Meer dan 18.000 m² werd zo reeds opgewaardeerd. Alle projecten tezamen zorgden ervoor dat meer dan 1.300 banen gecreëerd werden.

2.1.5 Terugbetaalde of opnieuw gebruikte bijstand

Alle begunstigden hebben artikel 58 van verordening (EG) nr. 1083/2006 nageleefd. Geen enkele bijdrage moest dus terugbetaald en/of hergebruikt worden wegens het niet-naleven van artikel 57. De Beheersautoriteit zal de naleving van dit artikel opvolgen tot het eind van de duurzaamheidsperiode van 5 jaar.

Uit voorzorg heeft de Beheersautoriteit echter beslist geen terugbetaling meer aan de EU te vragen voor sommige beursgerechtigden van het project Village Finance die failliet, in vereffening of in stopzetting van activiteiten verklaard zijn binnen de 5 jaar na de ondertekening van de overeenkomst met Village Finance. Hiermee neemt het Gewest een uiterst voorzichtige en zelfs preventieve houding aan, in de mate dat het algemeen reglement bepaalt dat enkel frauduleuze faillissementen niet in aanmerking komen (artikel 57 § 5 van dezelfde verordening). Gelet op de duur van de lopende juridische procedures is het Gewest niet in staat om gevallen die frauduleus zouden kunnen blijken te selecteren uit alle opgetekende gevallen.

De impact van deze decertificatie en van de nodige financiële correcties nadat de certificatie- en auditinstanties in bepaalde handelingen onregelmatigheden vaststelden, wordt gecompenseerd door de overboeking op het niveau van de programmering en geven dus geen aanleiding tot een hergebruik van de betreffende bedragen.

In geval van terugbetaling van de bijdragen naar aanleiding van het vaststellen van onregelmatigheden bij bepaalde handelingen werden de betreffende bedragen gecompenseerd, ofwel door andere uitgaven van dezelfde handeling, ofwel door de overboeking op het niveau van het programma.

2.1.6 Kwalitatieve analyse

Van de zevenendertig projecten die geselecteerd werden na de twee projectoproepen die respectievelijk in 2007 en 2008 gelanceerd werden, werd er voor vierendertig projecten sinds 2010 een tariefovereenkomst opgesteld (dit wil zeggen dat een subsidiebesluit van de regering werd goedgekeurd en dat er een overeenkomst werd gesloten tussen de begunstigde(n) en de minister belast met Europese Structurele Fondsen). Drie projecten werden officieel afgevoerd zelfs nog voor er een tariefovereenkomst was gesloten.

Het sluiten van een overeenkomst voor de projecten verliep in zeven fasen:

- een 1e fase met zes projecten, op 17 juli 2008;
- een 2e fase met veertien projecten, op 6 november 2008;
- een 3e fase met vijf projecten, op 28 mei 2009;
- een 4e fase met twee projecten, op 26 november 2009;
- een 5e fase met drie projecten, op 16 juli 2010;
- een 6e fase met drie projecten, op 28 oktober 2010;
- een 7e fase met een project, op 25 november 2010.

Sindsdien werden er geen overeenkomsten meer gesloten voor bijkomende projecten.

Twee van de vierendertig projecten waarvoor een overeenkomst werd gesloten, werden afgevoerd:

1. Het project "Kinderdagverblijf Wijk Roodhuis" werd in 2013 opgegeven door het OCMW van de Stad Brussel. Ten gevolge van de moeilijkheden om het project binnen de termijnen van de EFRO-programmering af te werken en aangezien het niet mogelijk was de afwerkingstermijnen voor het project te verlengen, heeft het OCMW besloten de oppervlakte die bestemd was voor het kinderdagverblijf te herbestemmen voor het project "Stedelijke economische activiteitenpool", eveneens gerealiseerd in het BYRRH-gebouw.
2. Eind 2014 besloot de gemeente Anderlecht het project "Kinderdagverblijf De Tulpen" op te geven (besluit van 23/12/2014; officieel bevestigd aan de Beheersautoriteit begin 2015). Buren hadden immers beroep aangetekend tegen de afgeleverde bouwvergunning. De uitspraak van de rechter stelde de gemeente in haar ongelijk. Hierdoor heeft de realisatie van het kinderdagverblijf een bijkomende vertraging opgelopen. Door deze bijkomende vertraging kon de begunstigde de termijn waarin uitgaven subsidiabel zijn voor de EFRO-programmering 2007-2013 niet langer naleven.

Sindsdien zijn er tweeëndertig projecten die in het kader van deze programmering uitgevoerd worden. De vooruitgang van deze projecten wordt beschreven in punt 3 en in de projectfiches in bijlage.

Van deze 32 projecten werd er voor 2 een aanvraag tot verlenging van de afwerkingstermijn na 31 maart 2017 ingediend¹. Het gaat om de volgende projecten:

- "Stedelijke economische activiteitenpool", waarvan de uitvoering in verschillende fases vertraging opliep, om verschillende redenen (voor meer details zie de projectfiche in bijlage en punt 2.3. 'Grote ondervonden problemen en maatregelen om er het hoofd aan te bieden'). Bovendien heeft het OCMW van Brussel op 3 december 2014 beslist de werken niet te gunnen aangezien het budget ruim overschreden was, maar om het project te herzien om de kost ervan te beperken. Deze situatie maakt dat het voor de projectbeheerder onmogelijk is de termijn van 31 maart 2017 te respecteren.
- "Veeartsenijschool", waarvan de uitvoering onder meer vertraagd werd om redenen die verband hielden met het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning en de aanzienlijke meerprijs van het project (voor meer details zie de projectfiche in bijlage en punt 2.3. 'Grote ondervonden problemen en maatregelen om er het hoofd aan te bieden'). Het einde van de werken wordt gepland in 2017.

In punt 3 van dit verslag wordt de kwalitatieve analyse prioriteit per prioriteit uiteengezet.

Impact op het vlak van gelijke kansen

De impact op het vlak van gelijke kansen kan voornamelijk gemeten worden in functie van de verwachte effecten van de invoering van de geselecteerde projecten. Onderstaande projecten dragen bij tot meer gelijkheid van kansen.

Tussen het begin van de programmeringsperiode en 2015 werden in totaal 237 opvangplaatsen voor het jonge kind gecreëerd, in het kader van 5 kinderdagverblijfprojecten. Deze 5 projecten hebben een positieve invloed op de gelijkheid van kansen, met name om de volgende redenen:

¹ Zie "Besluit van de Commissie van 20.03.2013 tot vaststelling van richtsnoeren inzake de afsluiting van operationele programma's die zijn geselecteerd voor bijstand uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds (2007-2013) C(2013) 1573 final" punt 3.5 & 5.2.8 Niet-operationele projecten. Zie ook bijlage 3: Afsluitingsrichtsnoeren 2007-2013.

- De opvangplaatsen worden prioritair toegekend aan de bevolking van de PIZ. Meer dan een derde van de kinderen op de kinderdagverblijven komen dan ook uit huishoudens van de PIZ.
- Een kwart van de moeders van de kinderen ingeschreven in de kinderdagverblijven is werkzoekende, een ander kwart krijgt OCMW-steun of volgt een opleiding: de gecreëerde opvangplaatsen laten ouders (en zeker de moeders) niet alleen toe een opleiding te volgen maar ook om werk te zoeken.
- Het gaat om projecten die werkgelegenheid creëren, vooral voor vrouwen (94% van de werknemers in de kinderdagverblijven zijn vrouwen), waarvan er 40% in de PIZ wonen.
- Deze projecten zijn eveneens opleidingscentra, die tot doel hebben stagiaires (voornamelijk vrouwen) te kwalificeren voor het vakgebied het jonge kind.

De projecten van de Centra voor Geavanceerde Technologie passen eveneens perfect in de logica om iedereen toe te laten zijn plaats op de arbeidsmarkt te vinden. Zo werden in 2015 bijna 17.171 personen opgeleid. 63 % van hen was jonger dan 25 jaar, 50 % was vrouw en 48 % woont in de PIZ. Deze cijfers tonen aan hoezeer deze projecten zich richten op de meest achtergestelde bevolkingsgroepen (vrouwen, jongeren, personen uit kansarme wijken).

Het door de NV BRUSOC beheerde project heeft tot doel de oprichting van kleine en zeer kleine ondernemingen door de toekenning van leningen en ondersteunt personen die door banken uitgesloten worden maar toch een economische activiteit wensen op te starten. Sinds het begin van de programmering richt deze actie zich met name op werkzoekenden en vrouwen, die respectievelijk ongeveer een derde en een kwart van de door BRUSOC bereikte begunstigden vertegenwoordigen. Om alle kandidaten volstrekte gelijkheid te bieden, organiseert BRUSOC al vele jaren begeleiding voor oprichting. BRUSOC zorgt voor het opstellen en het uitwerken van het project voor kandidaten die niet correct kunnen schrijven. De enige vereiste voorwaarde is dat de kandidaat (kandidate) beschikt over de nodige competenties om zijn/haar professioneel project tot een goed einde te brengen.

Sinds het begin van de programmering:

- Aandeel gesteunde vrouwelijke ondernemers: 29 %
- Aandeel jongeren (minder dan 30 jaar) onder de gesteunde ondernemers die toegang kregen tot kapitaal voor de opstart van hun project: 11 %
- Gecreëerde werkgelegenheid voor de inwoners van de PIZ: 799,5 banen
- Aantal geholpen start-ups: 297 gesteunde bedrijven

Het project "Village Finance", in het kader waarvan 116 beurzen werden toegekend voor de oprichting van:

- o Zeer kleine ondernemingen waarvan de beheerder door de banken uitgesloten werd (81 beurzen);
- o Bedrijven voor sociale en groene economie (34 beurzen);
- o Bedrijven die doelstellingen in verband met sociale economie verbinden met duurzaam bouwen (een beurs);

heeft alle beurzen voor de opstart van een activiteit toegekend aan een achtergesteld publiek in bancaire uitsluiting. 37 % van de begunstigden waren vrouwen, 64 % werkzoekenden.

2.2 Informatie over de inachtneming van de communautaire wetgeving

Op 28 mei 2009 keurde de Brusselse Hoofdstedelijke Regering het Vademecum voor de projectbeheerders goed. Dit Vademecum vormt de nationale subsidiabiliteitsregel voor de uitgaven. Op 12 september 2013 heeft de

Brusselse Hoofdstedelijke Regering de wijziging aan het Vademecum van de projectbeheerders goedgekeurd en de termijnen voor de subsidieerbaarheid van de uitgaven verlengd, in naleving van de termijnen vooropgesteld in Verordening (EG) 1083/2006.

Het besluit van de Commissie van 19 december 2013 betreffende de vaststelling en goedkeuring van richtsnoeren voor de bepaling van door de Commissie te verrichten financiële correcties voor uitgaven die in gedeeld beheer door de Unie zijn gefinancierd, in geval van niet-naleving van de regels inzake overheidsopdrachten wordt vanaf 2014 toegepast.

In de loop van de programmering doken bij de uitvoering van het operationeel programma geen problemen op betreffende onsamenhangendheid of tegenstrijdigheid met het gemeenschapsrecht.

Er werd tijdens de programmering geen enkele regelgevende wijziging met een significante impact doorgevoerd en er waren evenmin wijzigingen nodig in de beheerdocumenten van de programmering.

Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten en tot intrekking van richtlijn 2004/18/EG werd omgezet in Belgisch recht door de wet van 17 juni 2016 betreffende de overheidsopdrachten. De uitvoeringsbesluiten van deze wet werden nog niet genomen. De nieuwe wet is nog maar gedeeltelijk toepasbaar, maar sommige bepalingen van richtlijn 2014/24/EU zijn voldoende nauwkeurig om rechtstreeks toegepast te kunnen worden, als de opgestarte procedure een opdracht betreft die de Europese drempels bereikt.

De richtsnoeren aangenomen voor de afsluiting van projecten werden opgevolgd, overeenkomstig besluit C(2013) 1573 final van de Commissie van 20 maart 2013.

2.3 Belangrijke problemen en maatregelen om die te verhelpen

Vordering van de projecten

Om een **optimale opvolging** van de projecten en van de problemen die tijdens de uitvoering opdoken mogelijk te maken, heeft de Beheersautoriteit erop toegezien dat er regelmatig contact was met de projectbeheerders en dat er minstens een keer per jaar begeleidingscomités georganiseerd werden (in aanwezigheid van de projectbeheerder, het kabinet van de bevoegde minister en de bevoegde gewestelijke administratie). Indien noodzakelijk werd het aantal comités verhoogd, met name om een betere vordering van het project mogelijk te maken, bijvoorbeeld bij blokkeringen en grote vertragingen die de goede fysieke en financiële vordering van het project in het gedrang brachten. Desgevallend werden de projecten nauwgezet opgevolgd door het aantal formele en informele contacten tussen de projectbeheerders en de Beheersautoriteit te verhogen en werden er mogelijke oplossingen gezocht en geanalyseerd voor de problemen waarmee de begunstigen geconfronteerd werden.

Daarnaast werden de projectbeheerders door de Beheersautoriteit ook sterk aangemoedigd om in de loop van het project de bevoegde instellingen (vb. gewestelijke administratie voor toezicht over de gemeenten, de verschillende instellingen die tussenkomen bij de procedures voor stedenbouwkundige vergunningen, unieke vergunningen -bij geklasseerde gebouwen- en milieuvergunningen) te contacteren, opdat er nadien tijdens deze procedures geen vertraging opgelopen zou worden en de adviezen en beslissingen (vb. toekenning of

goedkeuring) zo snel mogelijk verstrekt konden worden. In dit kader werd door de bevoegde minister een schrijven overgemaakt aan de betrokken projectbeheerders.

Voor de programmering 2007-2013 had de Brusselse Hoofdstedelijke Regering ervoor gekozen de middelen toe te spitsen op een beperkt aantal projecten, hoofdzakelijk grote **infrastructuurprojecten**. Onder de tweeëndertig projecten zijn er inderdaad vijftientig infrastructuurprojecten, waarvan er zeventien betrekking hebben op bouw of renovatie en acht op inrichting en uitrusting (met soms voorafgaande werkzaamheden). Dit soort projecten wordt gekenmerkt door een vrij lange opstartfase (aankoopprocedure, uitvoering van studies, aanvraag van stedenbouwkundige vergunning of unieke vergunning, plaatsing van overheidsopdrachten, geklasseerde gebouwen...), die dikwijls nog verzaamd wordt door administratieve procedures als het gaat om openbare instellingen (vb. procedures voor toezicht over de gemeenten). Daarenboven moesten in meerdere gevallen obstakels overwonnen worden, vb. in het kader van de aankoop van een goed of om, bij een tussenkomst op geklasseerde gebouwen, de naleving van de vereisten inzake bescherming van het erfgoed te kunnen combineren met de goede energieprestatie van gebouwen. De overgrote meerderheid van deze infrastructuurprojecten liep dan ook -soms aanzienlijke- vertraging op tijdens de opstart en de uitvoering.

De projecten voor de kinderdagverblijven Roodhuis van het Brusselse OCMW en De Tulpen in Anderlecht werden door de projectbeheerders afgevoerd omdat het onmogelijk bleek de termijnen van 31/12/2015 en 31/03/2017 te respecteren, omwille van de meerdere vertragingen opgelopen tijdens de uitvoering ervan.

De projecten "Greenbizz" van Citydev en "Competentiecentrum duurzaam bouwen" van het WTCB werden in 2015 het slachtoffer van brandstichting en konden nadien wegens overmacht een uitzonderlijke verlenging van de uiterste termijn voor subsidiabiliteit van de uitgaven genieten, van 31/12/2015 naar 31/07/2016.

Bijgevolg zijn bij het afsluiten van het programma vijftien van de bouw- of renovatieprojecten reeds afgerond en operationeel en is de operationaliteit van de investering voor het geheel van de projecten bevestigd, met uitzondering van de projecten "Veeartsenijschool" en "Stedelijke economische activiteitenpool" (respectievelijk in de vroegere Veeartsenijschool van Anderlecht en in het vroegere "Byrrh"-gebouw), waarvoor een bijkomende termijn van twee jaar vooraleer operationeel te zijn noodzakelijk bleek (voor meer details zie hieronder).

Daarnaast werden de "**piloot-**" en innoverende projecten van de programmering (vb. "Ondernemingszin", "Stadsmarketing", "Brussels Greenfields" en "Commerciële innovatiepool /Open Soon" bij hun opstart geconfronteerd met problemen. De uit te voeren acties werden geheroriënteerd om hun uitvoering te verbeteren. Op de vergaderingen van de begeleidingscomités heeft de Beheersautoriteit de projectbeheerders zo geholpen om hun project te heroriënteren en de vordering ervan te optimaliseren. Sommige van deze projecten (met name "Brussels Greenfields" en "Commerciële innovatiepool / Open Soon") hebben hun aanvankelijke doelstellingen niet bereikt en hun financieel verbruik lag lager dan aanvankelijk geraamd (voor meer details zie punt 3).

Gelet op de vaak lange termijnen van de procedures voor de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning of unieke vergunning (voor geklasseerde gebouwen) en de aanzienlijke vertraging die naar aanleiding van deze procedures werd opgelopen, heeft de Beheersautoriteit regelmatig rechtstreeks contact opgenomen met de betreffende administraties en ministeriële kabinetten. Dit om de projectbegeleiders beter te kunnen begeleiden, een directe en nauwgezette opvolging van de aanvragen van een stedenbouwkundige of unieke vergunning te garanderen en deze administraties en kabinetten te herinneren aan de vervaldata van de EFRO-programmering, die de goede fysieke en financiële vordering van de projecten veronderstellen.

Voor de meeste complexe vergunningsdossiers werden vergaderingen met alle betrokken actoren ingericht (projectbeheerder, studie bureau, Beheersautoriteit, de directies Stedenbouw en Monumenten en landschappen van de gewestelijke administratie, de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en de ministeriële kabinetten bevoegd voor stedenbouw en monumenten en landschappen). De Beheersautoriteit organiseerde bijkomende begeleidingscomités om projecten met moeilijkheden bij de uitvoering en aanzienlijke vertragingen van dichterbij op te volgen.

Ten gevolge van voormelde vertragingen

- kon de tijdige verantwoording van de uitgaven opgelegd door de Europese Commissie via de zogenaamde "n+3"-regel niet steeds nageleefd worden. De aan het programma toegekende enveloppe van de EFRO-fondsen daalde zo van 57.592.465 EUR naar 53.948.829 EUR en de volgende bedragen, in totaal 3.643.636,11 EUR, werden ambtshalve geschrapt:
 - o 662.444,11 EUR op 31 december 2012
 - o 2.590.730 EUR op 31 december 2013,
 - o 390.462 EUR op 31 december 2014;
- Op 18 juli 2013 besliste de Brusselse Hoofdstedelijke Regering **om de subsidiabiliteitstermijnen van de uitgaven te verlengen** (voor investeringen en werking) tot **31 december 2015** (uiterste datum voor de betaling van de facturen) voor alle projecten met vertraging, zodat ze hun uitgaven konden doen binnen de subsidiabiliteitsperiode en de geplande doelstellingen konden bereiken.

Tenslotte merken we op dat verschillende projecten hogere financiële behoeften hadden dan aanvankelijk was gepland en dat hen **bijkomende subsidies** werden toegekend zodat ze hun goede vordering konden voortzetten. Inderdaad, om het gebruik van de EFRO-fondsen te optimaliseren en

- gelet op de onmogelijkheid voor sommige projectbeheerders om de opgelegde uitgaventermijnen voor een deel van hun uitgaven te respecteren, wat ertoe leidde dat hun budget naar beneden toe werd herzien,
- het afvoeren of zelfs het niet-verwezenlijken van bepaalde projecten (voor meer details zie hieronder), konden de EFRO- en de gewestelijke fondsen herbested worden voor projecten die extra kosten moesten maken.

Niet-operationele projecten

Voor twee projecten werd uitzonderlijk een **verlenging van de voltooiingstermijn na 31 maart 2017 gevraagd**, zoals vermeld in de "*Bijlage bij het besluit van de Commissie tot wijziging van besluit C(2013) 1573 tot vaststelling van richtsnoeren inzake de afsluiting van operationele programma's die zijn geselecteerd voor bijstand uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds (2007-2013)*".

Deze twee projecten liepen vertraging op, voornamelijk om externe redenen:

- **"Stedelijke economische activiteitenpool", van het OCMW van de Stad Brussel**
Het project "Stedelijke economische activiteitenpool" liep vertraging op bij de uitwerking en dan nog eens tijdens de uitvoering. Ter herinnering: naast de stedelijke economische activiteitenpool moest dit gebouw ook het kinderdagverblijf van de wijk "Roodhuis" huisvesten. De voorafgaande studies die leidden tot de aanvraag van de stedenbouwkundige vergunningen namen meer tijd in beslag dan gepland. Deze

aanvragen werden ingediend in januari en februari 2012, de projectbeheerder rekende erop dat de vergunningen tegen eind 2012 toegekend zouden worden, wat de administratie van Stedenbouw een realistische termijn leek. Aangezien het gaat om een geklasseerd gebouw was het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen vereist, maar dit advies bleek ongunstig voor essentiële aspecten van het project, hoewel de administratie en de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen tijdens heel de uitwerking van het project betrokken waren geweest. Ondanks een grondige herziening van het project, werd de stedenbouwkundige vergunning in maart 2013 geweigerd. Na grondige aanpassingen werd in maart 2014 een nieuwe vergunning afgeleverd. Ondertussen was het kinderdagverblijfproject afgevoerd en moest dus een wijziging van de vergunning aangevraagd worden, de wijzigingsvergunning werd in oktober 2014 afgeleverd. Vervolgens ondervond het Brusselse OCMW problemen bij de gunning van de opdracht van werken, aangezien de enige ontvangen offerte meer dan 15% hoger lag dan de ramingen van het OCMW en dan ook door het OCMW onaanvaardbaar werd bevonden. De opdracht werd dus niet gegund. Om niet de volledige subsidie van het EFRO /BHG te verliezen, heeft het OCMW het project grondig herzien en zijn ambities op het vlak van renovatie naar beneden toe bijgesteld, maar met behoud van de geplande activiteiten (geen structurele wijziging, geen toevoeging van binnenverdiepingen, minder hoge doelstellingen op het vlak van energieprestatie). In september 2016 werd een nieuwe stedenbouwkundige vergunning bekomen en werd een nieuwe opdracht van werken gegund. De werken begonnen in november 2016 en de plaats zal operationeel zijn in het 1e trimester van 2019. De Beheersautoriteit volgt de evolutie van de werken en het project nauwgezet op.

- **Veeartsenijschool (Espace Lumière), van de gemeente Anderlecht**

De doelstellingen van dit project zijn:

- De lage-energieernovatie van een geklasseerd gebouw;
- De oprichting van een bedrijvenhotel met 6 onthaalruimtes voor bedrijven, 1 conferentie- en projectiezaal en 1 polyvalente tentoonstellingszaal.

Begin 2017 waren de werken voor dit project nog bezig. De werken liepen vertraging op om meerdere redenen:

- Moeilijkheden bij het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning: er verstreken bijna 3 jaar sinds het begin van de gesprekken met de instanties betrokken bij het onderzoek van het renovatiedossier en de verstrekking van de stedenbouwkundige vergunning voor de binnenrenovatie.
- Moeilijke relaties met de private mede-eigendom van het terrein: om weinig begrijpelijke redenen heeft een deel van de mede-eigendom van bij het begin een vijandige houding aangenomen tegenover het project, wat vooral de uitvoering van bepaalde posten tijdens de ruwbouwfase van de werken geblokkeerd heeft.
- Een complexe coördinatie tussen de aannemers belast met de binnenrenovatie en degene belast met de buitenrenovatie.

Sinds eind 2015 organiseert de Beheersautoriteit elke 2-3 maand een begeleidingscomité met de gemeente Anderlecht, om een nauwgezette opvolging van het project te garanderen. Volgens de huidige planning zouden de werken in de zomer van 2017 afgerond worden. De Gemeente heeft ENTRAKT

reeds aangeworven (via een concessieovereenkomst, ondertekend eind december 2016) voor de uitbating van het gebouw en het project zal volledig operationeel zijn voor 31 maart 2019.

De Beheersautoriteit blijft dit project zeer strikt opvolgen.

Er werd voldaan aan de twee voorwaarden om beroep te kunnen doen op deze uitzondering:

1. De totale kostprijs van elk project moet minstens 5 miljoen EUR bedragen.

- De totale kostprijs van het project "Stedelijke economische activiteitenpool" bedraagt 18.763.094,10 EUR;
- De totale kostprijs van het project "Veeartsenijschool" bedraagt 11.448.620,30 EUR.

2. De bijdrage van de Fondsen aan deze niet-operationele projecten mag niet meer dan 10% van de totale aan het programma toegekende enveloppe bedragen.

- Het gecertificeerde bedrag voor het project "Stedelijke economische activiteitenpool" bedraagt **4.788.157,57 EUR**;
- Het gecertificeerde bedrag voor het project "Veeartsenijschool" bedraagt **6.001.608,23 EUR**;
- Het gecertificeerde totaalbedrag voor deze twee projecten bedraagt **10.789.765,80 EUR**.

Om deze voorwaarde te respecteren werd het gecertificeerde totaalbedrag voor deze twee projecten geplafonneerd op 10% van de totale aan het programma toegekende enveloppe, dit is op **10.789.765,80 EUR**. Op deze manier vertegenwoordigt de bijdrage van de Fondsen aan deze projecten niet meer dan 10% van de totale aan het programma toegekende enveloppe. Dit bedrag komt overeen met subsidiabele uitgaven, dus met uitgaven die daadwerkelijk ten laatste op 31 december 2015 gemaakt werden (gemaakte en betaalde uitgaven voor reële prestaties).

Controles en audits

Aangezien de Auditautoriteit in haar jaarlijks auditverslag van 31/12/2013 tot de conclusie was gekomen dat de werking van de Beheers- en certificatieautoriteiten "substantiële verbeteringen" vereiste (onder meer omwille van de te korte termijnen om de Certificatieautoriteit toe te laten haar controles correct uit te voeren) en aangezien het foutenpercentage van de aselecte steekproef geaudit door de Auditautoriteit 6,23 % bedroeg (en dus de kritische drempel van 2 % overschreed), heeft de Europese Commissie het Gewest in haar schrijven van 20/02/2014 meegedeeld dat **de betalingstermijn onderbroken werd**. Bovendien heeft ze de Beheers- en certificatieautoriteiten gevraagd corrigerende maatregelen te nemen om het beheers- en controlesysteem van het programma te verbeteren. De onderbreking van de betalingstermijn kon opgeheven worden dankzij de door de autoriteiten genomen maatregelen en de toepassing van financiële correcties op de gecertificeerde uitgaven van 2013 (individuele correcties en een forfaitaire financiële correctie van 5% van de gecertificeerde uitgaven van niet door de Auditautoriteit geauditte projecten).

Om het beheers- en controlesysteem van de Beheersautoriteit te verbeteren besloot de Brusselse Hoofdstedelijke Regering het personeelsbestand van de Cel EFRO drastisch te verhogen (aanvankelijk personeelskader van 11 personen verhoogd naar 14 personen en dan naar 23 VTE) (zie hieronder). Dankzij deze stijging kan de Cel EFRO voortaan haar opdracht op gepaste wijze uitvoeren, met voortdurende vooruitgang. De Cel EFRO bestaat overigens uit ambtenaren met verschillende complementaire profielen (boekhouders,

gespecialiseerde projectbeheerders, juristen,...). Indien nodig kan de Cel EFRO eveneens beroep doen op een extern advocatenbureau dat onder meer gespecialiseerd is in overheidsopdrachten en staatssteun.

Bovendien controleert de Beheersautoriteit alle uitgaven van de begunstigden exhaustief. Deze controle integreert eveneens een controle van alle overheidsopdrachten (op basis van de richtnota inzake forfaitaire financiële correcties van de Europese Commissie), evenals per project en per begunstigde minimaal een controle ter plaatse van de realiteit van de uitgaven en de operationaliteit van het project, de procedures, de boekhouding, de oorspronkelijke documenten... De Cel EFRO werkt op basis van interne procedures en checklists die bijgewerkt worden wanneer nodig en die het team toelaten de controles correct uit te voeren.

Daarnaast heeft de Beheersautoriteit sinds de systeemaudit van 2013 erover gewaakt certificatievoorstellen binnen de geplande termijn over te maken aan de Certificatieautoriteit, zodat deze genoeg tijd heeft om haar controles uit te voeren. De controleverslagen werden systematisch ten laatste overgemaakt in het kader van het certificatievoorstel.

In het kader van haar **systemaudit** van het beheer en de controle van de Beheersautoriteit van 2015 heeft de Auditautoriteit een gemiddeld resultaat van 2 op haar puntenschaal gegeven, dit staat voor een "**Correcte werking die nog niet-substantiële verbeteringen vereist**".

Het verslag en het jaarlijks advies van de Auditautoriteit van 31/12/2015 stelde een foutenpercentage vast dat de drempel van 2% overschreed maar beval enkel een correctie van de individuele fouten aan; een extrapolatie van het foutenpercentage naar de niet-geaudite uitgaven werd niet nodig geacht.

Op basis van dit verslag en het jaarlijks advies van de Auditautoriteit van 31/12/2015 heeft de Europese Commissie in haar schrijven van 14 maart 2016 het Gewest echter toch meegedeeld dat de betalingstermijn onderbroken werd, naar aanleiding van het foutenpercentage van 6.87%, vastgesteld tijdens de projectaudits, en vroeg ze de individuele fouten te verbeteren, naast een forfaitaire financiële correctie van de gecertificeerde uitgaven van 2014 en 2015.

Ten gevolge van deze onderbreking heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

- Alle door de Auditautoriteit aanbevolen individuele correcties uitgevoerd;
- Het foutenpercentage geëxtrapolleerd naar de (in 2014 gecertificeerde) niet-geaudite uitgaven;
- Zijn goedkeuring gegeven voor de correctie door extrapolatie van de in 2015 gecertificeerde uitgaven (deze correctie zal gebeuren bij de afsluiting van het programma, op 31/03/2017, aangezien het voordien nog niet mogelijk was het foutenpercentage van de in 2015 gecertificeerde uitgaven te berekenen; de betreffende projectaudits vonden immers pas plaats in 2016);
- De nodige maatregelen genomen om de beheers- en controlesystemen te verbeteren voor de programmeringen 2007-2013 en 2014-2020.

Aangezien het foutenpercentage van de in 2015 gecertificeerde uitgaven nog bepaald moet worden, kan de onderbreking van de betalingstermijn slechts opgeheven worden na de afsluiting van het programma. Zoals hierboven verduidelijkt, heeft het Gewest de andere door de Europese Commissie gevraagde correcties en acties reeds uitgevoerd en heeft het ook zijn toestemming gegeven voor de correcties die aan de in 2015 gecertificeerde uitgaven aangebracht dienen te worden.

De aanvullende verbeteringen die aan het beheers- en controlesysteem werden aangebracht zijn onder meer:

- De uitvoering van de versterking van de cel EFRO, die aangevangen was in 2015, maar voort werd gezet in 2016;
- De optimalisering van de controles, onder meer door:
 - o het verbeteren van de checklists voor eerstelijnscontrole en voor de controle van de overheidsopdrachten;
 - o de dubbele eerstelijnscontrole en controle van de overheidsopdrachten (systematisch uitgevoerd dankzij de versterking van het team);
 - o de formalisering van de validatie van de controles.

Daarnaast dient opgemerkt te worden dat het Gewest systematisch de aanbevelingen voor financiële correcties van de Auditautoriteit heeft toegepast en dat alle betreffende bedragen gedecertificeerd werden door de Certificatieautoriteit.

Naar aanleiding van de aanbeveling van de Auditautoriteit in 2014 om alle gedane, huidige en toekomstige uitgaven met betrekking tot het kinderdagverblijfproject "Station" van de gemeente Sint-Joost terug te trekken uit te certificatie, werd geen enkele in het kader van dit project gedane uitgave nog gecertificeerd bij de Europese Commissie, ondanks het feit dat:

- het lopende gerechtelijk onderzoek geen betrekking heeft op de overheidsopdrachten van het project;
- een deel van de uitgaven betrekking heeft op de aankoop van het goed.

Naar aanleiding van de niet-certificatie van de uitgaven en gelet op het feit dat artikel 95 van het algemeen reglement niet van toepassing is op het kinderdagverblijfproject "Station", heeft het Gewest op 31/12/2014 een laatste verlies van EFRO-fondsen geleden door de toepassing van de regel van ambtshalve annulering n+3.

Juridische kwesties

De Beheersautoriteit en de Cel EFRO worden regelmatig geconfronteerd met juridische kwesties:

- bij de uitvoering van hun opdrachten: algemene opvolging van de programmering, bijzondere opvolging van de projecten en controle van de toelagen, controle van de overheidsopdrachten uitgevoerd door de Cel EFRO in het kader van haar opdrachten, controle van de overheidsopdrachten geplaatst door de projectbeheerders, analyse van de overheidssteun.
- door de ontvangst van verslagen van andere autoriteiten: autoriteit voor de certificatie van de uitgaven, auditautoriteit (externe controle van de uitgaven door het Belgisch Interfederaal Korps van de Inspectie van Financiën), die antwoorden vragen op eventueel vastgestelde onregelmatigheden.

Om deze vragen zo efficiënt mogelijk te beantwoorden werd het juridisch team van de Cel EFRO versterkt en werd een opdracht van juridische adviesdiensten gesloten, met als voornaamste voorwerp het verstrekken van juridisch advies en raadgevingen en de vertegenwoordiging in rechte. Daarnaast laat de versterking van het juridisch team van de Cel EFRO toe de verschillende juridische kwesties beter intern te analyseren en te beschikken over een interne expertise, met name op het vlak van overheidsopdrachten en staatssteun. De juristen en de overige leden van de Cel hebben meerdere opleidingen hierover gevolgd, die werden ingericht door de GOB of door gespecialiseerde externe instellingen. De opdracht van juridische adviesdiensten maakt het mogelijk beroep te doen op externe deskundigen inzake overheidsopdrachten, staatssteun,... en om desgevallend tijdelijk versterking te kunnen krijgen.

De analyse en controle van de naleving van de regels inzake staatssteun gebeurde ook door de persoon belast met de analyse van de financiële plannen van de projecten die inkomsten genereren hierbij te betrekken.

Personeelsbestand van de Cel EFRO

De Cel EFRO, die in 2007 werd opgericht om de EFRO-programmering 2007-2013 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te coördineren en te beheren, bestond aanvankelijk uit 11 personen.

Op 3 april 2014 keurde de Brusselse Hoofdstedelijke Regering de aanwerving goed van twee ambtenaren niveau A en van een ambtenaar niveau B, om de Cel te versterken en het kader uit te breiden naar 14 personen.

Daarenboven besloot de Brusselse Hoofdstedelijke Regering op 13 november 2014 de Cel te versterken met in totaal 10 VTE niveau A en om een directeur en een eerste attaché aan te stellen. Zo telt het kader van de cel 23 VTE.

Eind 2016 bestond de Cel EFRO uit 19 personen of 17,7 VTE.

2.4 Wijzigingen in verband met de uitvoering van het operationeel programma²

In welke sociaal-economische context werd het EFRO-programma 2007-2013 uitgevoerd? In dit hoofdstuk wordt de evolutie van deze context tussen 2007 en 2015 geanalyseerd. De analyse gebeurt vanuit twee verschillende invalshoeken:

- In een eerste fase zullen de evolutie van de economische activiteit en de tewerkstelling tussen 2007 en 2015 voor het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden geanalyseerd (hoofdstuk 1).
- Het BISA zal zich in een tweede fase toeleggen op de prioritaire interventiezone³ (hierna: PIZ). De sociaaleconomische evolutie van de zone tussen 2007 en 2015 zal meer bepaald worden geanalyseerd in vergelijking met de voornaamste uitdagingen uit het operationele EFRO-programma "Doelstelling 2013" (hoofdstuk 2).

Hoofdstuk I – Algemene evolutie van de Brusselse sociaaleconomische context⁴

I.1 Evolutie van de economische activiteit van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Tussen 2007 en 2015 steeg het **Brusselse bbp in volume**⁵ gemiddeld met nauwelijks 0,4 % per jaar. Dat is een zwakke groei in vergelijking met de resultaten die in het verleden werden opgetekend. Van 1993 tot 2007 werd in

³ Op basis van het "concentratieprincipe" omvat de zone die in aanmerking komt voor de EFRO-medefinanciering "de meest kwetsbare wijken van het gewest waarvan de perimeter is afgebakend op het niveau van de statistische sectoren." De PIZ-zone stemt overeen met 9,2% van het gewestelijke grondgebied (bron: Wijkmonitoring - BISA).

³ Op basis van het "concentratieprincipe" omvat de zone die in aanmerking komt voor de EFRO-medefinanciering "de meest kwetsbare wijken van het gewest waarvan de perimeter is afgebakend op het niveau van de statistische sectoren." De PIZ-zone stemt overeen met 9,2% van het gewestelijke grondgebied (bron: Wijkmonitoring - BISA).

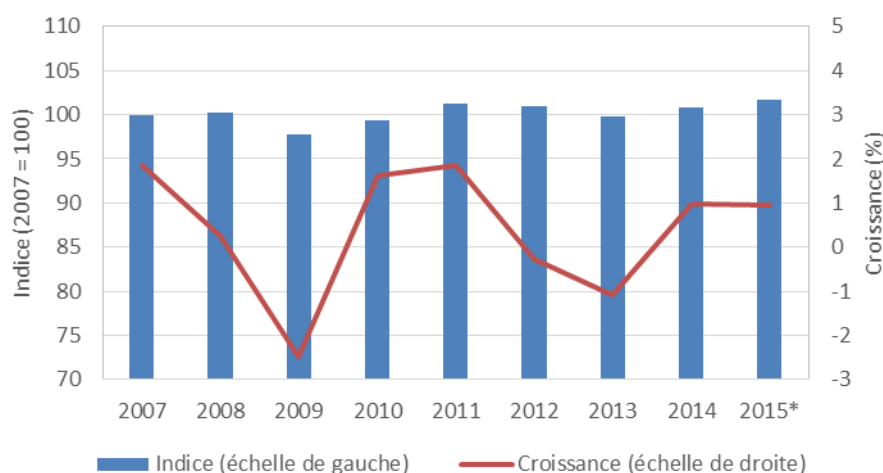
⁴ Bron: FPB, BISA, IWEPS, SVR, Gewestelijke Economische Vooruitzichten 2016-2021, juli 2016. De gegevens over het bbp en de Brusselse interne tewerkstelling die hier worden besproken hebben betrekking op waarnemingen tot 2014 en vooruitzichten voor 2015.

het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een economische groei van 2,0% per jaar geregistreerd. De groei van het Brusselse bbp in de periode 2007-2015 is trouwens lager dan die van België in zijn geheel (+1,0 % per jaar).

Deze periode werd gekenmerkt door een crisis - eerst financieel, dan economisch - van internationale omvang, die losbarstte in 2008/2009, en die zwaar heeft gewogen op de economische activiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in België. Deze diepe crisis kwam in 2009 tot uiting in een sterke inkrimping van het bbp in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (-2,5 %) maar gaf ook aanleiding tot een reeks van naschokken waarvan de impact zich nog meerdere jaren heeft doen voelen (zie grafiek 1). Het aantrekken van de Brusselse economie in 2010 en 2011 was niet duurzaam en werd gevolgd door een nieuwe twee jaar durende recessie (in het bijzonder een inkrimping van het bbp met 1,1 % in 2013). Het duurde tot 2014 en 2015 voor er weer sprake was van een meer gestage groei van de economische activiteit, maar die niettemin beperkt blijft. De stijging van het bbp bedroeg in de afgelopen twee jaar minder dan 1 % en daarmee blijft de groei in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest lager dan die in België in zijn geheel (rond 1,4 %).

Grafiek 1 toont duidelijk aan dat de opeenvolging van periodes van negatieve of zwakke groei sinds 2008 betekent dat het niveau van het Brusselse bbp in verwacht volume in 2015 slechts in geringe mate is geëvolueerd ten opzichte van dat van 2007. In deze tijdsspanne steeg het Brusselse bbp met nauwelijks 1,7 %. Het Belgische bbp steeg in vergelijking met 5,9 % tussen deze twee jaren. De financiële en economische crisis en de nasleep ervan hebben de Brusselse economische activiteit dus sterker aangetast dan die van het land in zijn geheel. Zo kende België geen nieuwe recessie in 2012 en 2013 (slechts een quasi-stagnatie) en de heropleving in 2014 en 2015 was er veel uitgesprokener. De zwakkere Brusselse economische groei kan gedeeltelijk worden verklaard door het feit dat Brussel minder heeft geprofiteerd van de stijging van de externe vraag ten opzichte van de twee andere gewesten (vooral Vlaanderen, goed voor bijna 70% van de Belgische export).

Grafiek 1: Evolutie van het bbp in volume van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

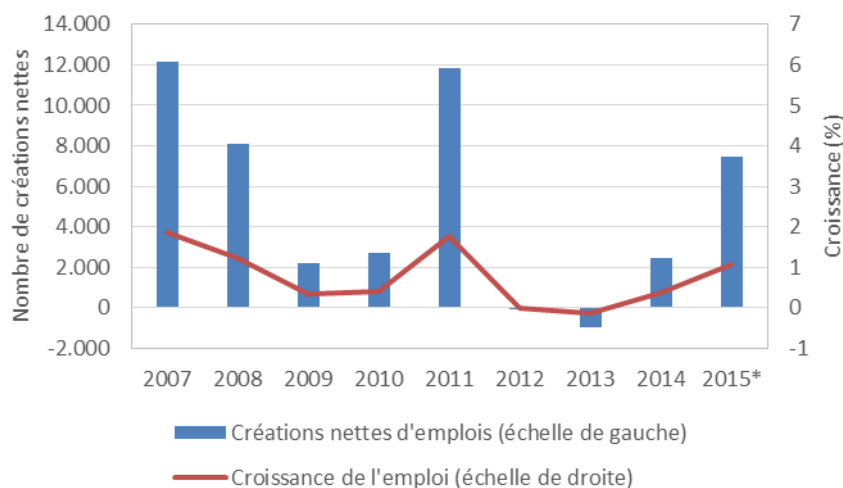
Bron: FPB, BISA, IWEPS, SVR – HERMREG
*2015 = projectiejaar

I.2 Evolutie van de Brusselse arbeidsmarkt

⁵ De evolutie in volume van een economisch aggregaat (bv het bbp) meet de reële evolutie van dat aggregaat, dat wil zeggen met een correctie voor de inflatie.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden tussen 2007 en 2015 netto bijna 34 000 jobs gecreeërd, wat de Brusselse binnenlandse werkgelegenheid op iets meer dan 698 000 personen bracht in dit laatste jaar. Dat stemt overeen met 15 % van de tewerkstelling in België. Gemiddeld nam het aantal in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tewerkgestelde werknemers in de periode 2007-2015 toe met 0,8 % per jaar, ofwel iets sneller dan op nationaal niveau (+0,7 %).

Grafiek 2: Evolutie van de werkgelegenheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bron: FPB, BISA, IWEPS, SVR – HERMREG
 *2015 = projectiejaar

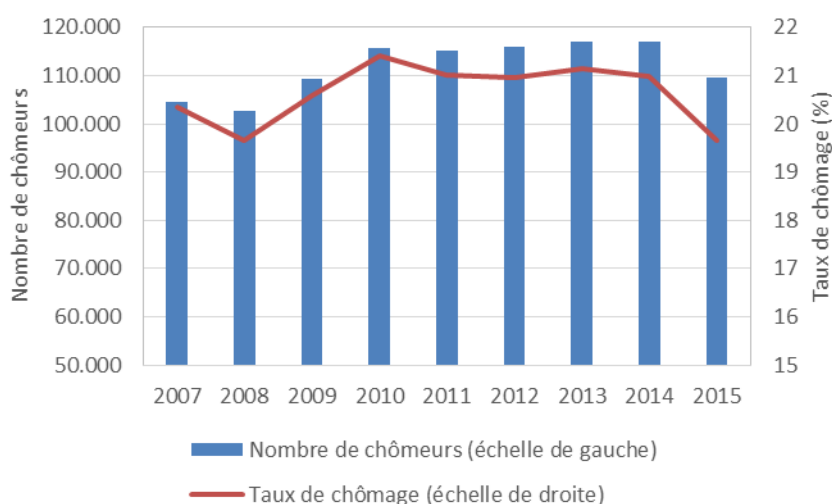
De verschillende steunmaatregelen voor tewerkstelling die na de financiële en economische crisis van 2008/2009 werden genomen, hebben ervoor gezorgd dat de Brusselse werkgelegenheid behouden bleef, zelfs op het hoogtepunt van de recessie (zie grafiek 2). De verlenging van de crisis en de naschokken ervan in 2012 en 2013 wogen daarentegen wel op de netto jobcreatie. Die was zo goed als onbestaande, in zoverre dat het aantal werknemers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest praktisch stagneerde in die twee jaar. De werkgelegenheid steeg vervolgens weer dankzij de lichte verbetering van de economische omstandigheden, eerst nog aarzelend in 2014 en in 2015 meer uitgesproken. In 2015 worden ongeveer 7 500 extra jobs verwacht in het gewest, wat overeenstemt met een stijging van 1,1 % ten opzichte van het voorgaande jaar. Het grootste aandeel van de netto jobcreatie in de periode 2007-2015 vond plaats in drie sectoren: "gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening", "overheidsdiensten en onderwijs" en voornamelijk "overige marktdiensten". In die laatste sector vinden we een grote verscheidenheid aan activiteiten terug zoals het uitgeverijwezen, de audiovisuele sector, de reclamewereld, informaticadiensten, advies en consultancy, administratieve en ondersteunende diensten, maar evengoed vastgoed-, boekhoudkundige, juridische, wetenschappelijke en technische activiteiten.

M.b.t. werkloosheid⁶ toont grafiek 3 dat het aantal Brusselse werklozen tussen 2008 en 2010 sterk toenam, met een stijging van ongeveer 13 000 eenheden, wat de werkloosheidsgraad tot 21,4 % deed toenemen. Het aantal werkloze Brusselaars bleef vervolgens hoog en steeg zelfs verder, om in 2014 een hoogtepunt van 117 000 personen te bereiken.

⁶ Volgens het concept gebruikt door het Federaal Planbureau hebben de hier geanalyseerde werkloosheidscijfers betrekking op de werkzoekenden die zijn opgenomen in de administratieve bronnen waaraan de oudere werklozen worden toegevoegd.

De toestand i.v.m. werkloosheid is vanaf 2015 verbeterd. De vooruitzichten gaan immers uit van een opleving van de arbeidsmarkt in 2015, met een sterkere groei van de binnenlandse werkgelegenheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie vorig punt) maar ook van de Brusselse werkende bevolking. Naast deze economische factoren moet worden benadrukt dat uiteenlopende wetswijzigingen niet zonder weerslag bleven op de evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekenden. Dat is met name het geval met de hervorming van het systeem van inschakelingsuitkeringen waarvan de toekenning voortaan tot drie jaar is beperkt. Deze hervorming had een uitzonderlijk grote weerslag in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en maakte dat een groot aantal personen uit de werkloosheidsstatistieken verdween. In die omstandigheden daalde het aantal Brusselse werklozen in 2015 inderdaad gevoelig. Zo waren er in eenheden 7 500 werklozen minder in vergelijking met het voorgaande jaar en dook het totale aantal werkzoekenden onder de 110 000 personen. De werkloosheidsgraad daalde weer tot op het niveau van 2008 (tot 19,7 %). Ter vergelijking: de Belgische werkloosheidsgraad bedraagt in 2015 11,9 %.

Grafiek 3: Evolutie van de werkloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bron: FPB, BISA, IWEPS, SVR - HERMREG

Hoofdstuk II – Sociaaleconomische en omgevingscontext van de prioritaire interventiezone

De analyse van de sociaal-economische en omgevingscontext van de PIZ wordt vanuit vijf optieken benaderd: demografie, inkomens, demografie van de ondernemingen, arbeidsmarkt en ten slotte milieu.

De PIZ wordt gedefinieerd op grond van een samenvoeging van statistische sectoren, ofwel de meest kleine administratieve entiteit. Niet alle statistieken op gewestelijk of gemeentelijk niveau zijn noodzakelijkerwijs ook beschikbaar op het niveau van de statistische sectoren, o.a. wegens moeilijkheden bij het verzamelen van informatie. Wanneer ze bovendien op dat niveau bestaan, zijn ze over het algemeen pas beschikbaar na een aantal jaar, wat het niet altijd mogelijk maakt om recentere evoluties te analyseren.

Bij afwezigheid van de gegevens op het niveau van de statistische sectoren, zal het BISA een analyse uitvoeren die betrekking heeft op de gemeenten van de zone⁷ en zelfs, bij totale afwezigheid van infragewestelijke gegevens, op het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

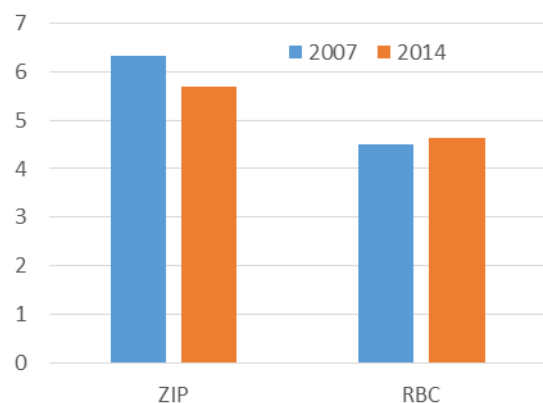
II.1 De demografische context

Na meerdere tientallen jaren van demografische neergang kent het Brussels Hoofdstedelijk Gewest sinds het midden van de jaren 90 weer een nieuwe groei, die vooral begin 2010 zeer uitgesproken was. De ombuiging van deze trend is het gevolg van het internationale migratiesaldo, dat ruim compenseert voor het migratiesaldo met de twee andere gewesten, dat sinds meerdere decennia negatief was.

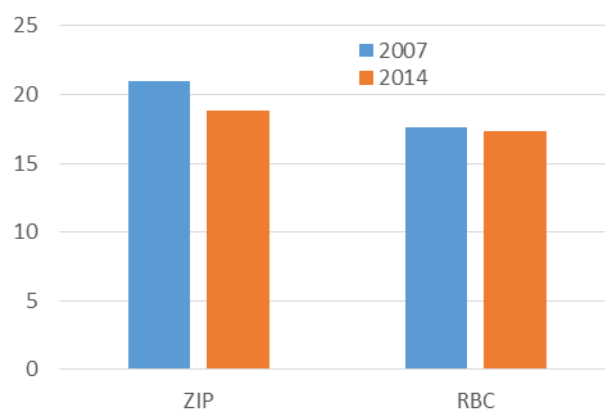
Deze omvangrijke **internationale migratiestromen** hebben een radicaal effect gehad op de leeftijdsstructuur van de bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waardoor het sterk verjongde. Zo zorgde de sterke toename van het aantal jonge vrouwen op vruchtbare leeftijd voor een gevoelige stijging van het geboortecijfer, dat sinds enkele jaren het sterftecijfer ruim overstijgt. Uit dit samenspel van demografische elementen resulteert een groei van 12,8% van de Brusselse bevolking tussen 2007 en 2014. Deze stijging is nog uitgesprokener in de prioritaire interventiezone (PIZ) die er in zeven jaar tijd bijna 27.000 inwoners bijkreeg, m.a.w. een toename van 16,6%. Dit deed de bevolking tussen 2007 en 2014 deed groeien van 161.578 tot 188.327 inwoners.⁸

Grafiek 4: Aandeel van de 0-2-jarigen en van de 18-29 jarigen in de totale bevolking, 2007 en 2014

Aandeel van de 0-2-jarigen in de totale bevolking (%)

Aandeel van de 18-29-jarigen in de totale bevolking (%)

Bron: Wijkmonitoring - BISA

Het aantal **kinderen jonger dan 3 jaar** ligt hoog in de PIZ (in 2014 bedroeg hun aandeel 5,7%, tegen 4,6% voor het gewest, cf. grafiek 4). Het aantal kinderen van die leeftijdsgroep daalt er relatief (6,3% in 2007) en steeg licht in absolute cijfers (+5% tussen 2007 en 2014), hoewel minder dan in het BHG (+16,3%) (cf. grafiek 5). Deze oververtegenwoordiging van de allerkleinsten in de PIZ kan worden verklaard door de sterke aanwezigheid van jongvolwassenen (zie hieronder) en van een bevolking van buitenlandse origine (met hogere vruchtbaarheidscijfers). Deze demografische kenmerken gaan gepaard met specifieke behoeften, in het bijzonder

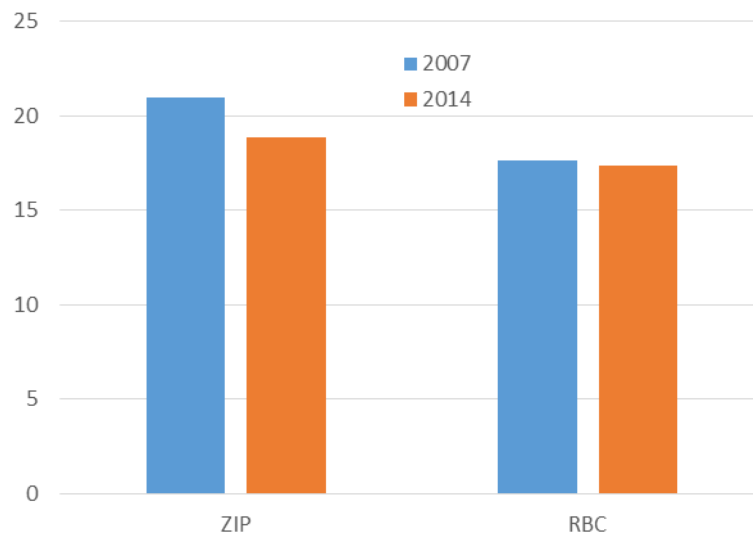
⁷ Hetzij Anderlecht, Brussel, Vorst, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Gillis, Sint-Joost-ten-Node en Schaarbeek.

⁸ Bron: Wijkmonitoring - BISA.

op het vlak van kinderopvang, wat een van de prioritaire assen vormt van het operationele EFRO-programma 2007-2013.

De **jongvolwassenen** vormen een andere zeer grote leeftijdsgroep in de PIZ. De 18-29-jarigen zijn op het gewestelijke vlak reeds goed vertegenwoordigd (17,4% in 2014) en in de PIZ maken ze 18,9% van het totale aantal inwoners uit in 2014 (cf. grafiek 4). Het aandeel van de jongvolwassenen in de totale bevolking is tussen 2007 en 2014 gedaald. Dit kan worden verklaard door een relatieve stabiliteit van het aantal jongvolwassenen en door de sterke groei van de totale bevolking. Tegelijkertijd groeit hun aantal in deze zone (+5,0%), hoewel die groei minder uitgesproken is in het gewest in zijn geheel (+11,2%) (cf. grafiek 5). Jongvolwassenen vertonen de hoogste mate van residentiële mobiliteit van alle leeftijdsgroep is. De rol van internationale immigratie is doorslaggevend bij het verklaren van positieve evoluties op het vlak van hun aantal.

Grafiek 5: Relatieve evolutie van het aantal 0-2-jarigen en 18-29 jarigen tussen 2007 en 2014 (%)

Bron: Wijkmonitoring - BISA

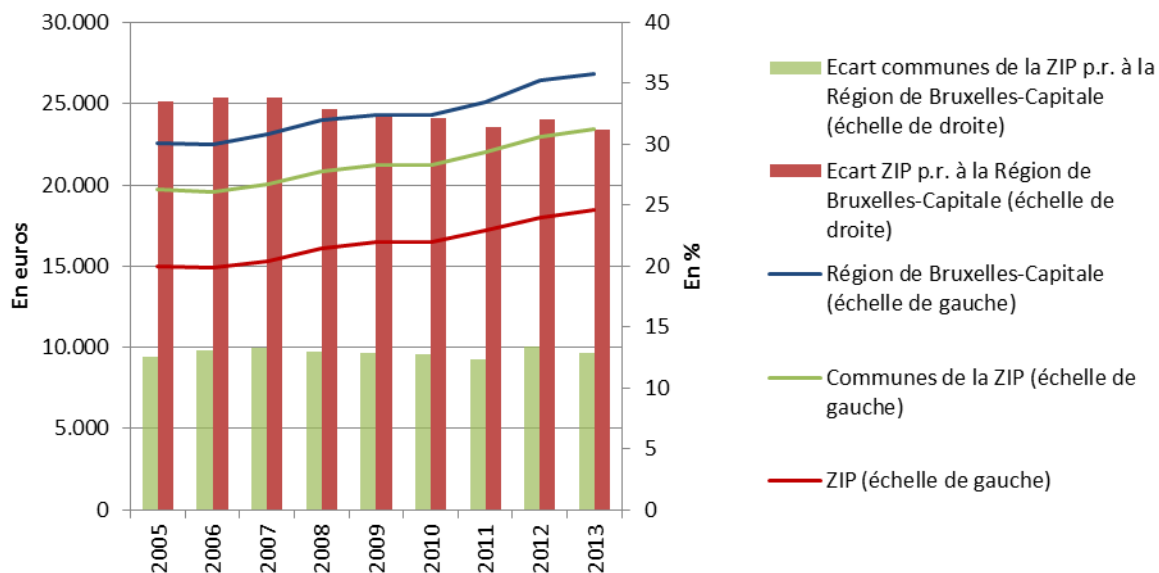
II.2 Evolutie van de inkomens

De gegevens over de in dit deel geanalyseerde inkomens zijn afkomstig uit de fiscale statistiek van de inkomens die door Statistics Belgium worden gepubliceerd en die worden opgesteld op basis van de belastingaangiftes van natuurlijke personen. Ze dekken de notie van "netto belastbare inkomens", te weten alle inkomens waarop belastingen betaald moeten worden, vrij van bepaalde lasten⁹.

De meest recente beschikbare gegevens op het moment van het opstellen van dit verslag hebben betrekking op de inkomsten van 2013. Bijgevolg omvatten de hier onderzochte statistieken over de inkomens nog niet de volledige effecten van de hierboven besproken conjunctuurontwikkelingen (zie hoofdstuk 1).

⁹ Er moeten m.b.t. deze gegevens bijgevolg meerdere verduidelijkingen worden gegeven. Enerzijds is een aantal inkomens niet aan belastingen onderworpen en zijn ze dus niet in deze statistieken opgenomen. Het gaat bijvoorbeeld om het leefloon, kinderbijslagen of beroepsinkomsten van personen die voor internationale instellingen werken. Anderzijds gaat het om inkomens voor belasting en niet om het beschikbare inkomen. Ten slotte komen aangiftes met een belastbaar inkomen van nul euro niet in aanmerking voor de berekening van het gemiddelde inkomen.

Grafiek 6: Gemiddeld fiscaal inkomen per aangifte, in euro, 2005 tot 2013

Bron: FOD Economie – Statistics Belgium, BISA.
Opmerking: De gegevens zijn niet gedefleerd

Tussen 2005 en 2013 steeg het **gemiddelde inkomen** van de PIZ met 23,3% (van 14.993 euro tot 18.487 euro, cf. grafiek 6). Deze groei was sterker dan de groei die werd vastgesteld voor de gemeenten die de PIZ omvatten of voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in zijn geheel (met achtereenvolgens een groei van 18,5% en 19,1%), wat op een inhaalbeweging wijst.

Het verschil in het gemiddelde inkomen per aangifte tussen de PIZ en het gewest in zijn geheel is zodoende elk jaar wat kleiner geworden (met uitzondering van 2012, toen het verschil een beetje toenam¹⁰). Het verschil ten nadele van de PIZ blijft echter zeer groot. In 2013 ligt het netto-belastbare inkomen van de PIZ nog steeds 31,2% onder dat van het gewest (cf. grafiek 6).

¹⁰ Deze stijging moet nochtans met de nodige omzichtigheid worden gelezen. Ze is zonder twijfel grotendeels het gevolg van wetswijzigingen m.b.t. de aangifte van inkomsten uit roerende goederen die in de PIZ een andere impact hebben dan in de rest van het gewest.

Tabel 1: Gemiddeld inkomen per aangifte in 2013-2015 – PIZ en gemeenten die de PIZ omvatten

Gemeente	PIZ (statistische sectoren)		Gemeenten die de PIZ omvatten		Verschil PIZ/gemeenten PIZ	
	EUR		EUR		%	
	2005	2013	2005	2013	2005	2013
Anderlecht	13 574	17 082	18 840	22 435	-28%	-24%
Brussel	15 538	19 877	20 895	24 839	-26%	-20%
Vorst	15 685	18 531	22 088	26 292	-29%	30%
Molenbeek	14 404	18 164	18 534	21 780	-22%	-17%
Sint-Gillis	15 184	18 426	18 555	22 436	-18%	-18%
Sint-Joost	15 887	18 615	16 244	18 748	-2%	-1%
Schaarbeek	15 461	18 097	19 987	23 534	-23%	-23%
Totaal	14 993	18 487	19 743	23 403	-24%	-21%

Bronnen: FOD Economie – Statistics Belgium, Wijkmonitoring – BISA en berekeningen BISA

Het is interessant ook het grote contrast te benadrukken dat kan bestaan tussen de PIZ en de gemeenten die de PIZ omvatten. In 2013 lag het gemiddelde inkomen per aangifte van de statistische sectoren van de PIZ bijvoorbeeld 21% lager dan dat van de gemeenten die de PIZ omvatten (cf. tabel 1).

Hoewel deze kloof sinds 2005 over het algemeen kleiner is geworden - toen bedroeg ze immers 24% - verschilt de toestand toch sterk van gemeente tot gemeente. Deze daling werd slechts in enkele gemeenten waargenomen: Anderlecht, Brussel, Sint-Jans-Molenbeek. Deze kloof bleef echter even groot in Vorst, Sint-Gillis, Sint-Joost-ten-Node en Schaarbeek. In geen van de gemeenten van de PIZ werd ze dus significant groter.

II.3 Evolutie van het aantal ondernemingen

De ondernemingsdynamiek wordt benaderd op basis van gegevens over btw-plichtige ondernemingen en die als zodanig bij de Kruispuntbank van Ondernemingen zijn ingeschreven. Deze gegevens worden opgesteld door Statistics Belgium en bestrijken de periode 2008-2015¹¹, op jaarbasis. De gegevens in verband met de geografische verdeling zijn niet beschikbaar per statistische sector maar uitsluitend per gemeente. Bijgevolg hebben de gegevens hieronder betrekking op de gemeenten die de PIZ omvatten en niet op de exacte perimeter van de PIZ¹².

Bovendien kon wegens een wetswijziging betreffende advocaten die op 1 januari 2014 werd doorgevoerd, de vergelijking van deze statistieken voor de jaren voor en na deze datum niet langer correct kon worden uitgevoerd.

¹¹ Statistics Belgium heeft ook gegevens gepubliceerd over de periode 2003-2007, maar die kunnen om methodologische redenen niet vergeleken worden met de gegevens vanaf 2008.

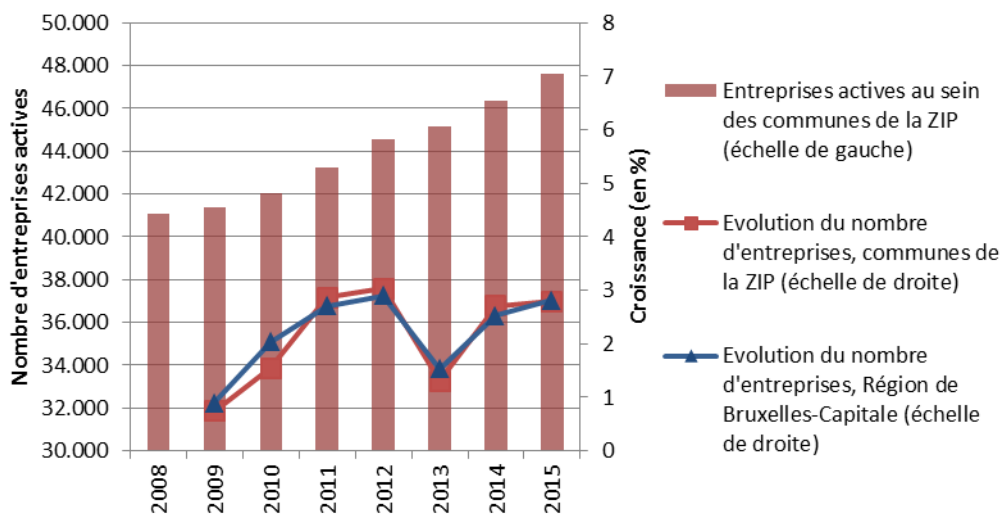
¹² Wegens deze methodologische beperking moeten de gepresenteerde resultaten zeer omzichtig worden geïnterpreteerd. De statistische sectoren waaruit de PIZ bestaat, vertegenwoordigen immers maar een vijfde van de totale oppervlakte van de gemeenten die de PIZ omvatten. Voor bepaalde gemeenten ligt dat aandeel zelfs nog lager, in het bijzonder wat Vorst (7%) of Brussel (16%) betreft (bron: Wijkmonitoring).

De cijfers en grafieken die hierna worden voorgesteld werden dus allemaal opgesteld met weglating van de ondernemingen uit de categorie "Activiteiten van advocaten"¹³.

Tussen 2008 en 2015 was de evolutie van **het aantal btw-plichtige ondernemingen** binnen de gemeenten die de PIZ omvatten en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in zijn geheel over het algemeen gelijkaardig (cf. grafiek 7). Gemiddeld bedroeg de jaarlijkse groei van het aantal ondernemingen er iets meer dan 2%.

Na een redelijk zwakke groei in 2009 nam het aantal ondernemingen actief in de gemeenten van de PIZ sneller toe en in 2012 bedroeg de toename 3%. In een context van zwakke economische groei (zie deel 1.1) daalde het aantal ondernemingen vervolgens aanzienlijk in 2013, zowel in de gemeenten van de PIZ als in het gehele Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In 2014 en 2015 is de groei van het aantal ondernemingen er weer beginnen toenemen tot op het niveau van 2011 en 2012, d.w.z. iets onder de 3%.

Grafiek 7: Aantal actieve ondernemingen

Bron: FOD Economie – Statistics Belgium, berekeningen BISA

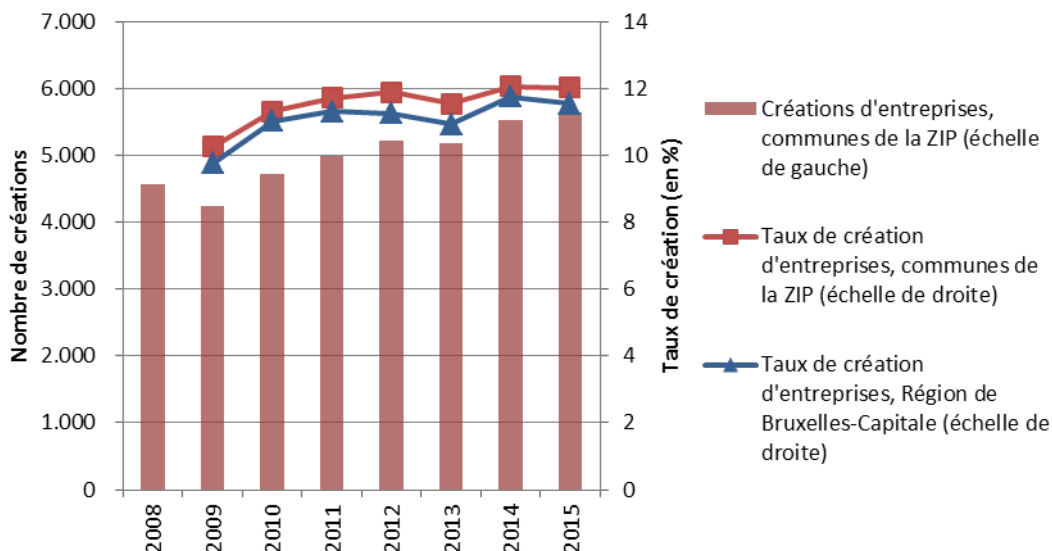
Opmerking: Gegevens over btw-plichtige ondernemingen (uitgezonderd advocaten) die in die hoedanigheid zijn opgenomen in de Kruispuntbank van Ondernemingen

Aangezien de ondernemingsdynamiek grotendeels kan worden verklaard door de oprichting en stopzetting van ondernemingen¹⁴, is het interessant de trends ter zake te onderzoeken.

¹³ D.w.z. de subklasse 69.101 van de NACE-BEL-nomenclatuur (2008).

¹⁴ Een andere verklaring houdt verband met de verhuizing van ondernemingen tussen geografische zones. Deze factor heeft duidelijk minder invloed op de evolutie van het aantal ondernemingen dan op de netto-oprichtingen van ondernemingen en zal hier dus niet aan bod komen.

Grafiek 8: Oprichtingen van ondernemingen, 2008 tot 2015

Bron: FOD Economie – Statistics Belgium, berekeningen BISA

Opmerking: Gegevens over btw-plichtige ondernemingen (uitgezonderd advocaten) die in die hoedanigheid zijn opgenomen in de Kruispuntbank van Ondernemingen

Na een daling in 2009 ten gevolge van de financiële crisis (zie deel 1.1) nam het **aantal oprichtingen van ondernemingen** in de gemeenten van de PIZ tot in 2012 opnieuw geleidelijk toe (cf. grafiek 8). De opeenvolging van periodes van zwakke of negatieve economische groei lijkt vervolgens te hebben gewogen op de oprichting van ondernemingen, met opnieuw een vertraging in 2013. Dat duurde maar even aangezien het aantal oprichtingen van ondernemingen in 2014 en 2015 duidelijk steeg en zelfs recordhoogtes bereikte, boven de 5.500 nieuwe btw-plichtigen per jaar.

Grafiek 8 toont ook aan dat het percentage oprichtingen van ondernemingen¹⁵ in de gemeenten van de PIZ boven het gewestelijke percentage ligt voor de hele onderzochte periode. Het verschil tussen de percentages in de gemeenten van de PIZ en het gewest was niet zo groot in deze periode en schommelde tussen 0,3 en 0,6 procentpunten.

Na de sterke stijging in 2009 werd het aantal **stopzettingen van ondernemingen** in de gemeenten van de PIZ weer stabiel tot en met 2012. In 2013 schoot het aantal ondernemingen dat zijn activiteiten had stopgezet in deze gemeenten weer de hoogte in en rondde de kaap van 4.000 eenheden (cf. grafiek 9). Hoewel in 2015 een daling werd opgetekend, gaat het nog altijd om bijna 4.000 stopzettingen, veel meer dan wat voor 2013 werd geregistreerd.

¹⁵ Verhouding tussen het aantal oprichtingen van btw-plichtige ondernemingen en het gemiddelde aantal actieve btw-plichtige ondernemingen in de loop van dezelfde periode.

Grafiek 9: Stopzettingen van ondernemingen

Bron: FOD Economie – Statistics Belgium, berekeningen BISA

Opmerking: Gegevens over btw-plichtige ondernemingen (uitgezonderd advocaten) die in die hoedanigheid zijn opgenomen in de Kruispuntbank van Ondernemingen

Voor de gemeenten die de PIZ omvatten ligt het aantal stopzettingen van ondernemingen 16 iets boven wat voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd berekend, en dit voor de hele onderzochte periode. Terwijl dat aantal tussen 2009 en 2012 dus in neerwaartse lijn ging, steeg het in 2013, net als op gewestelijk vlak. In de gemeenten van de PIZ daalde het percentage stopzettingen vervolgens gedurende twee opeenvolgende jaren om uit te komen op 8,4%. Hoewel dat percentage nog hoger ligt dan in 2012 is het daarentegen veel lager dan dat van de ergste jaren (2009, 2013 en 2014).

Over het algemeen en zoals werd vastgesteld voor het gewest in zijn geheel blijft het aantal oprichtingen van ondernemingen in de gemeenten van de PIZ aanmerkelijk hoger dan het aantal stopzettingen van activiteiten tussen 2009 en 2015. Dat betekent dus een netto creatie van ondernemingen gedurende deze hele periode. Hoewel het aantal netto-oprichtingen in de gemeenten die de PIZ omvatten in 2013 afnam, na drie opeenvolgende jaren van groei, steeg dat aantal weer vanaf 2014. In 2015 ging het om 1.572 ondernemingen, d.w.z. het tweede grootste aantal dat in de onderzochte periode werd geregistreerd.

II.4 Evolutie van de arbeidsmarkt

De evolutie van de arbeidsmarkt in de PIZ werd vanuit twee invalshoeken bekeken: enerzijds die van de werkloosheid (deel 2.4.1) en anderzijds die van de tewerkstelling (deel 2.4.2).

¹⁶ Verhouding tussen het aantal stopzettingen van btw-plichtige ondernemingen en het gemiddelde aantal actieve btw-plichtige ondernemingen in de loop van de onderzochte periode.

a. Evolutie van de werkloosheid

De PIZ wordt geconfronteerd met een zeer hoge werkloosheidsgraad, namelijk meer dan een derde van de actieve beroepsbevolking heeft geen werk (zie tabel 2) terwijl dat cijfer op gewestelijk niveau rond de 23% schommelt. De werkloosheidsgraad in de PIZ is tussen 2008 en 2010 gestegen, met een piek in 2010, toen de werkloosheidsgraad 37% bedroeg. De zone bleef dus niet gespaard van de economische en financiële crisis. Sindsdien is er sprake van een neerwaartse trend en voor 2014 klopte de werkloosheidsgraad af op 35,2%. De werkloosheidsgraad in het gewest blijft dan weer stabiel sinds 2010, iets meer dan 23%. 17

Tabel 2: Werkloosheidsgraad (1), 2007-2014

	PIZ	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
2007	35,9%	22,0%
2008	34,9%	21,2%
2009	36,2%	22,4%
2010	37,0%	23,4%
2011	36,1%	23,1%
2012	35,8%	23,1%
2013	35,6% ⁽²⁾	23,3%
2014	35,2% ⁽³⁾	23,2%

Bron: Wijkmonitoring – BISA, Actiris, Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid en berekeningen BISA

Opmerkingen: (1) werkloosheidsgraad in de administratieve zin van het woord (aantal geregistreeerde niet-werkende werkzoekenden ten opzichte van de totale werkende beroepsbevolking van 18 tot 64 jaar)

(2) schatting (gebaseerd op een schatting van de werkende beroepsbevolking in 2013, waarvan de groei in 2013/2012 wordt verondersteld gelijk te zijn aan die van de 7 gemeenten die de PIZ omvatten)

(3) schatting (gebaseerd op een schatting van de werkende beroepsbevolking in 2014, waarvan de groei in 2014/2013 wordt verondersteld gelijk te zijn aan die van de 7 gemeenten die de PIZ omvatten)

In absolute aantallen is het aantal NWWZ sterk gedaald in 2015, zowel in de PIZ (-6,8%) als in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in zijn geheel (-6,5%). Deze daling wordt ten dele verklaard door een verhoogde uitstroom naar werk. Deze is het resultaat van een opleving, ook al is die slechts gematigd, van de arbeidsmarkt. De laatste jaren werden eveneens gekenmerkt door verscheidene belangrijke wetwijzigingen die een duidelijke impact hebben gehad op het aantal NWWZ sinds 2015. Deze sterke daling heeft de verschillende categorieën NWWZ op een verschillende wijze beïnvloed, zoals de tabel 3 aantoont.

Tabel 3: Kenmerken van de niet-werkende werkzoekenden (1), 2007-2015 (2)

	PIZ	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Aandeel van de langdurige NWWZ ⁽³⁾ in het totaal van de NWWZ		
2007	67,4%	65,1%
2008	64,4%	62,6%
2009	61,2%	59,4%
2010	61,8%	60,4%
2011	63,2%	62,0%
2012	64,1%	62,4%
2013	65,2%	63,1%
2014	65,5%	63,6%
2015	65,8%	64,3%
Aandeel van de NWWZ met een diploma hoger onderwijs ⁽⁴⁾ in het totaal van de NWWZ		
2007	6,2%	12,9%
2008	6,2%	12,7%
2009	6,5%	13,1%
2010	6,7%	13,3%
2011	6,7%	13,1%

¹⁷ De statistieken voor 2013 en 2014 voor de PIZ-zone zijn evenwel voorlopig.

2012	6,7%	12,9%
2013	7,2%	13,5%
2014	7,4%	13,8%
2015	7,4%	13,9%
Aandeel van de jonge NWWZ⁽⁵⁾ in het totaal van de NWWZ		
2007	18,3%	16,1%
2008	18,1%	15,6%
2009	17,9%	15,6%
2010	16,9%	15,1%
2011	15,2%	14,0%
2012	14,9%	13,7%
2013	14,5%	13,2%
2014	13,2%	12,2%
2015	12,5%	11,5%

Bron: Actiris, Wijkmonitoring – BISA en berekeningen BISA

Opmerkingen: (1) werkloosheid in de administratieve zin van het woord: niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) zijn personen zonder bezoldigd werk en ingeschreven als werkzoekende bij een openbare dienst voor arbeidsbemiddeling (Actiris in het geval van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Het gaat meer bepaald om werkzoekenden die een uitkeringsaanvraag hebben ingediend (WZUA), jongeren na studies of "andere NWWZ"

(2) jaarlijkse gemiddelden

(3) niet-werkende werkzoekenden (langer dan één jaar)

(4) personen met een universitair diploma of van het hoger niet-universitaire onderwijs

(5) niet-werkende werkzoekenden jonger dan 25 jaar

Sinds 2009 stelt men, net als in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, vast dat steeds meer NWWZ **langdurig werkloos** zijn (inactiviteitsperiode van langer dan een jaar). In 2015 nam het aandeel langdurige werkzoekenden nog eens met 0,3 procentpunt toe. In het totaal waren in dat jaar twee werkzoekenden op drie in de PIZ een jaar of langer niet-tewerkgesteld (zie tabel 3). In de onderzochte periode is het aandeel langdurig werklozen in de PIZ licht hoger dan dat van het gewest in zijn geheel. In 2015 bedroeg dit verschil 1,5 procentpunt.

Het **aandeel werklozen met een diploma hoger onderwijs** bleef min of meer stabiel tot in 2012 (rond de 6,7% in de PIZ, en 13% in het BHG). Dat aandeel nam enigszins toe vanaf 2013 en bedroeg in 2015 7,4% in de PIZ en 13,9% in het gewest (zie tabel 3). In de hele onderzochte periode was het aandeel werklozen met een diploma hoger onderwijs twee keer zo klein in de PIZ dan op gewestelijk niveau.

Hoewel het **aandeel jonge werklozen** (jonger dan 25 jaar) groot blijft in de PIZ (12,5%, zie tabel 3), daalt het gevoelig in de onderzochte periode. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kent een soortgelijke evolutie¹⁸, maar de verbetering in de PIZ is veel meer uitgesproken. Hoewel het aandeel werkloze jongeren er nog altijd hoger is dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is de kloof in de onderzochte periode duidelijk kleiner geworden: van 2,2 procentpunt in 2007 tot 1,0 procentpunt in 2015.

b. Evolutie van de tewerkstelling

De tewerkstellingsgegevens over de PIZ worden met een grote vertraging gepubliceerd: de meest recente waarneming heeft betrekking op 2012.

De tewerkstelling van de inwoners van de PIZ is continu gestegen in de onderzochte periode, met 3,1% per jaar. De effecten van de economische en financiële crisis laten zich voelen, vooral in 2009 en 2012 en voornamelijk bij

¹⁸ Jonge werkzoekenden, die gevoeliger zijn voor de conjunctuur, profiteren als eersten van een - weliswaar geringe - heropleving van de arbeidsmarkt. Ze studeren ook alsmat langer en betreden bijgevolg later de arbeidsmarkt. Ze maken bovendien deel uit van de voornaamste doelgroepen van de overheidsmaatregelen voor werkzoekenden (in het bijzonder de Youth Guarantee die eind 2013 werd ingevoerd). Verder volgden dat jaar ook een groeiend aantal jongeren een stage of individuele beroepsopleiding in een onderneming (IBO), een trend die in 2014 reeds was ingezet. Ook de strengere toegangsvoorwaarden tot en de verscherpte controle tijdens de beroepsinschakelingsstijd, hebben een neerwaarts effect op het aantal jonge werkzoekenden.

de loontrekkenden. De zelfstandige werkgelegenheid lijkt minder getroffen te worden. Deze kende een gunstiger evolutie, met een gemiddelde groei van 5,6% in de periode 2007-2012. Een analyse van de verdeling van de werkgelegenheid per geslacht toont een niet-verwaarloosbare groei van de bezoldigde werkgelegenheid bij vrouwen in de PIZ, met een gemiddelde groei van 4,7%.

Deze gegevens weerspiegelen nog niet de effecten van de gematigde heropleving van de economische activiteit waarvan sprake is in deel 1.1 en die pas vanaf 2014 zichtbaar wordt. Op gewestelijk niveau in zijn geheel waarvoor meer recente gegevens beschikbaar zijn, is de werkende beroepsbevolking nog licht gedaald in 2013 en nam ze weer toe in 2014. De analyse van de gemeentelijke statistieken over tewerkstelling in de woonplaats toont een stagnatie van het aantal werknemers dat in 2013 in de gemeenten woont die de PIZ omvat. Dat cijfer stijgt weer enigszins in 2014 (+1,9%).

Tabel 4: Evolutie van de tewerkstelling van inwoners van de PIZ, 2007-2012 (1)

	Aantal						Jaarlijks groeipercentage ⁽²⁾	
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012/2011	2012//2007
Mannen								
Loontrekkenden	21.095	21.882	21.538	21.756	22.480	22.289	-0,9%	1,1%
Zelfstandigen	5.498	6.027	6.261	6.604	6.866	7.335	6,8%	5,9%
Totaal mannen	26.593	27.909	27.799	28.359	29.346	29.624	0,9%	2,2%
Vrouwen								
Loontrekkenden	12.913	14.000	14.629	15.450	16.107	16.285	1,1%	4,7%
Zelfstandigen	1.347	1.437	1.453	1.505	1.536	1.667	8,5%	4,4%
Totaal vrouwen	14.259	15.437	16.082	16.955	17.643	17.951	1,7%	4,7%
Totaal								
Loontrekkenden	34.008	35.882	36.167	37.206	38.587	38.574	0,0%	2,6%
Zelfstandigen	6.845	7.464	7.715	8.108	8.401	9.001	7,1%	5,6%
Totaal	40.853	43.346	43.881	45.314	46.989	47.574	1,2%	3,1%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid en berekeningen BISA

Opmerkingen: (1) Gemiddelde cijfers voor vier kwartalen

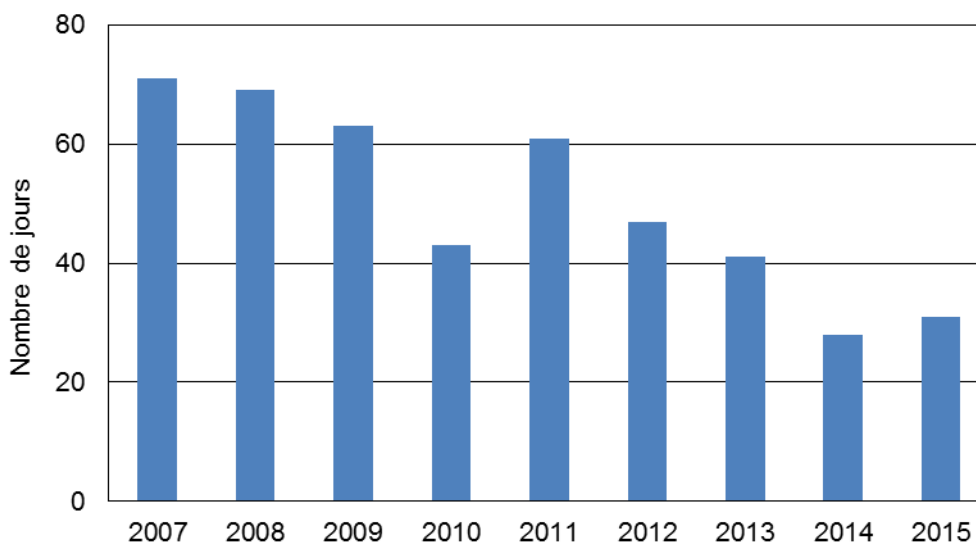
(2) "/": jaarlijks groeipercentage – "//": gemiddeld jaarlijks groeipercentage

II.5 Omgevingscontext

De beschrijving van de evolutie van de omgevingscontext van de PIZ is ingewikkeld wegens de beperktheid van het betrokken grondgebied. Voor bepaalde thema's bestaan er inderdaad geen indicatoren, in het bijzonder omdat de analyse op lokaal niveau niet relevant is. Voor andere thema's bestaan er indicatoren maar die worden slechts meerjaarlijks up to date gehouden: hun uitvoering is moeilijk en kostelijk en/of de evolutie is structureel van aard en dus zeer traag.

De **luchtkwaliteit** maakt deel uit van de indicatoren betreffende de transversale prioriteiten van het operationele programma. Het is vanzelfsprekend mogelijk noch relevant een dergelijke indicator te isoleren op het niveau van de geografische interventiezone. De algemene index die in grafiek 10 wordt gepresenteerd is een kwalitatieve beoordeling van de luchtkwaliteit op gewestelijke schaal. Hij kan niet worden gebruikt voor verfijndere ruimtelijke interpretaties.

Grafiek 10: Aantal dagen per jaar met slechte luchtkwaliteit – Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bron: Leefmilieu Brussel (BIM)

Opmerking: Slechte luchtkwaliteit = waarde 6 (matig) tot 10 (verschrikkelijk slecht) van de index voor vier vervuilende stoffen (ozon, stikstofdioxide, zwaveldioxide en fijnstof)

De neerwaartse trend van de index getuigt van een geleidelijke verbetering van de algemene luchtkwaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aantal dagen met een "matige tot verschrikkelijk slechte" luchtkwaliteit bereikt in 2014 het laagste niveau sinds 10 jaar. In 2015 werd een lichte toename waargenomen maar de algemene kwaliteit blijft beter dan bij het begin van de waarnemingen (grafiek 10). Bovendien stijgt het aandeel van de indexen van 2 (zeer goed), 3 (goed) en 4 (redelijk goed) regelmatig en het overstijgt 250 dagen per jaar in 2014 en 2015.

Als men een verfijndere analyse per meetstation uitvoert, stelt men vast dat het respect voor de Europese jaarlijkse limieten voor de verschillende vervuilende stoffen sinds 2007 gevoelig is verbeterd. Alleen de stikstofdioxide (NO₂) blijft op bepaalde plaatsen problematisch. In 2015 is dat het geval voor een meetstation in de PIZ: de voorhaven (Brussel Haren). Voor de andere vervuilende stoffen is het aantal dagen van overschrijding van de toegestane normen die werden gemeten in dit station tot onder de door de Europese Unie vastgelegde drempel gedaald.

De **vlotte toegang tot groene ruimtes** vormt ontegensprekelijk een element dat bijdraagt aan de levenskwaliteit in een stad. De bevolking van de PIZ is in dat opzicht minder goed bedeed dan de Brusselse bevolking in haar geheel: volgens een studie van Brussel Leefmilieu uit 2009 is het aantal personen in de PIZ dat toegang heeft tot een groene ruimte¹⁹ veel lager dan het gewestelijke gemiddelde (61,4% tegen 81,8%).

¹⁹ Definitie: aandeel van de bevolking dat toegang heeft tot een groene ruimte van meer dan 500 m² groot, die volledig toegankelijk is en op 300 meter vogelvlucht of minder ver gelegen is - Bron: Wijkmonitoring - BISA.

De studie werd sindsdien niet meer bijgewerkt en het is dus niet mogelijk de vooruitgang te beoordelen. Niettemin werden verschillende groene ruimten ingericht, er zijn er die momenteel worden ontwikkeld en er zullen er tegen 2020 worden ingericht in de PIZ om een groene ononderbroken long van een twintigtal hectare te creëren (Park van Lijn 28, het park aan Thurn & Taxis, de groene ruimte van de Materialenkaai, Ninoofsepoort, enz.).

2.5 Belangrijke wijziging als bedoeld in artikel 57 van Verordening (EG) nr. 1083/2006

Er werden geen belangrijke wijzigingen met betrekking tot de duurzaamheid van de operaties doorgevoerd.

2.6 Complementariteit met andere instrumenten

Een aantal projecten van de programmering liggen volledig in de lijn van de programmering 2000-2006 en vormen zo een volgende fase ten opzichte van de resultaten van Doelstelling 2 en Urban II.

Zo werd "BRUSOC" al voor 2007 gesteund door het EFRO, terwijl de uitbreiding van "Cenforgil" (Ateliers du Midi) momenteel het opleidingsaanbod vervolledigt van dit centrum, dat opgericht werd dankzij vorige fondsen en waarvan de activiteiten gefinancierd worden door Bruxelles Formation en het ESF.

De beheerders die het project "Elmer in de Stad" hebben ontwikkeld en beheren zijn eveneens degene die aan de oorsprong lagen van het project "Elmer West".

Daarnaast heeft "Village Finance" zijn activiteiten ontwikkeld op basis van "Village Partenaire", gefinancierd door de vorige programmering.

De toekomstige ruimtes om uitbreidende bedrijven op te vangen werden geselecteerd om het aanbod van de vorige programmering te vervolledigen. De bedoeling hiervan was bedrijvent centra op te richten om de opstart van nieuwe bedrijven te bevorderen. De nieuwe ruimtes zullen groeiende bedrijven die andere ruimtes en diensten nodig hebben de mogelijkheid geven om op het grondgebied van de Prioritaire Interventiezone te blijven.

Voor een aantal projecten bleek er inderdaad sprake te zijn van onderlinge complementariteit:

- zo onderhielden de projecten van de groep concrete acties 1.2. onderlinge contacten, evenals deels met Citydev of Impulse.brussels, overigens actief in 1.1.; Citydev en Impulse.brussels zijn inderdaad actoren die respectievelijk betrokken zijn bij projecten voor onthaalruimtes voor bedrijven en economische projecten in de milieusector. Ze werden dan ook onder meer betrokken bij hun uitvoering en begeleidingscomités; gezien hun ervaring terzake konden Citydev en Impulse.brussels de projectbeheerders van dit soort projecten steunen en begeleiden;
De Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu, die de acties op dit vlak heeft bijeengebracht en gecoördineerd, heeft daarnaast al deze projecten geïntegreerd -samen met de in hun kader uitgevoerde studies (BSE)- in haar actieplannen, en heeft gewaakt over de ontwikkeling van de in het Gewest gerealiseerde economische milieu-initiatieven, in het algemeen in overleg met de operatoren actief binnen deze groep concrete acties;
- het project "Voedingshal Abattoir" werd ontwikkeld in het kader van een masterplan, ontwikkeld samen met Citydev, de MIVB, Erasmushogeschool Brussel, het Gewestelijk Agentschap voor Netheid, de gemeente Anderlecht en de haven van Brussel; daarnaast kadert het in het project "Brussels Greenfields":
- het project "Stadsmarketing" verenigde alle projecten, projectbeheerders en andere operatoren actief in de PIZ in het kader van het platform stadsmarketing; aldus liet het project toe een netwerk van operatoren te vormen en de verschillende projecten van de programmering mee te delen en te

communiceren;

- ook de CGT onderhouden nauwe banden en sommige onder hen zetten een reële samenwerking voort, zowel op pedagogisch als promotioneel vlak.

Op het vlak van de gekruiste financieringen zijn de operatoren van de programmering ertoe gekomen de middelen van het EFRO te koppelen aan andere financieringsbronnen en programma's van diverse aard, om de investeringen met betrekking tot hun projecten te ontwikkelen:

- gewestelijke subsidies (Leefmilieu Brussel) voor voorbeeldgebouwen (begunstigd door het belang van het EPB in de prioriteiten van de Programmering) voor "Veeartsenijschool", het kinderdagverblijf van de Gaucheretwijk of het project "Hotelruimte Belle-Vue".
- gewestelijke subsidies (Directie Monumenten en Landschappen) voor de financiering van de renovatie van geklasseerd erfgoed voor het herstel van de gebouwen van de projecten "Veeartsenijschool" en "Stedelijke economische activiteitenpool" (Byrrh-gebouw);
- gewestelijke subsidies in het kader van de duurzame wijkcontracten (Directie Stadsvernieuwing), ten gunste van het centrum "Foresthoreca" en "Hotelruimte Belle-Vue". Aangezien de duurzame wijkcontracten die de creatie van nieuwe plaatsen in de kinderdagverblijven opleggen zonder hiervoor het gebruik van gewestelijke middelen op te leggen, werden de kinderdagverblijven opgericht door het project "Westoevers" gefinancierd met gemeentelijke middelen, maar wel om te voldoen aan de doelstellingen vastgelegd in het gewestelijk beleid van stadsherwaardering (nodig voor de contracten om met gemeentelijke of gewestelijke middelen de opening van opvangplaatsen te financieren);
- gewestelijke subsidies van "Brussel Plaatselijke Besturen" in het kader van de oproep voor kinderdagverblijfprojecten voor het project "Westoevers";
- het Federaal Grootstedelijke Beleid, dat toeliet een deel van het gebouw "Zuidhaven - Innovatiekanaal" te kopen of ook de werken voor "Hotelruimte Belle-Vue";
- het ESF laat onder bepaalde voorwaarden toe lesgevers in de CGT te financieren, evenals de financiering van een deel van de opleidingsactiviteiten van de groep concrete acties 2.2 (vb.: Ateliers du Midi, Hotelruimte Belle-Vue);

Voor wat de kinderdagverblijven betreft, hebben de operatoren het investerings- en werkingsaldo (banen en verbruiksgoederen) verzekerd, met name door beroep te doen op de middelen van de gemeenschappen voorbehouden voor het jonge kind (ONE, Kind en Gezin) en de middelen van de gemeenschapscommissies voor het ondersteuningsbeleid voor tewerkstelling.

De steun van het operationeel programma aan de Centra voor Geavanceerde Technologie (CGT) wordt voor de zes betrokken centra gecombineerd met het specifiek uitrustingsprogramma dat de Federatie Wallonië-Brussel (FWB) in deze scholen opgestart is. Financieel gezien was de bijdrage van de FWB aan de oprichting gelijk aan die van het EFRO, maar werd ze soms nog versterkt door de tussenkomst van de inrichtende macht van de school zelf. De Centra voor Geavanceerde Technologie zorgen niet alleen voor de opleiding van de leerlingen maar gedeeltelijk ook voor de beroepsopleiding verstrekt aan werkzoekenden door de partneroperatoren van Bruxelles Formation. Een deel van de opleidingen en de lesgevers tewerkgesteld in deze centra ontvangen een ESF-subsidie.

Los van de kwestie van de financiering van het project, die Leefmilieu Brussel zelf gedeeltelijk op zich neemt en dus gedragen wordt door het gewestelijk budget, verveelvoudigt het "Strategisch plan" (BSE, Brussels Sustainable Economy) tenslotte de complementariteiten in de mate dat het:

- connecties geniet dankzij de bij het project betrokken operatoren (Group One, die kan steunen op de contacten met Village Partenaire, impulse.brussels kan ondernemersgerichte projecten oriënteren naar de tools en middelen (met name technisch) van BSE als deze projecten overeenstemmen met de doelstellingen van BSE);
- zijn acties verlengt via samenhangende initiatieven van de operatoren in andere programma's (gewestelijke subsidies van Brussel Economie en Werkgelegenheid, deelname aan samenwerkingsprojecten van het type INTERREG of 7e Kaderprogramma).

Op basis van deze vaststellingen heeft het Gewest pistes overwogen die tot doel hebben de formele coördinatie tussen operationele programma's actief op het Brussels grondgebied te verbeteren voor de programmering 2014-2020. In dit kader heeft het Brussels Gewest de autoriteiten van de Vlaamse en Franstalige gemeenschapsentiteiten uitgenodigd om deel te nemen aan een reflectie over de definitie van deze synergiën op het niveau van het partnerschapsakkoord. Deze reflectie is uitgemond in de oprichting van een comité dat de vertegenwoordigers en beheerders van de ESF-programma's actief op het Brussels grondgebied en Brusselse EFRO verenigde.

De partnerschappen tussen de projectbeheerders en de inzake bevoegde gewestelijke administratie (vb. Brussel Economie en Werkgelegenheid, Directie Stadsvernieuwing, Impulse.brussels, Leefmilieu Brussel...) worden in het bijzonder versterkt door het feit dat deze administratie ook deelneemt aan de begeleidingscomités ingericht door de Beheersautoriteit. Tijdens deze vergaderingen zitten de verschillende actoren samen aan tafel. Er wordt een stand van zaken van de partnerschappen en de gerealiseerde acties opgemaakt en desgevallend wordt een actieplan opgesteld.

Twee projecten, "Strategisch plan" en "Ondernemingszin", bestaan uit partnerschappen tussen meerdere actoren die elk belast zijn met een luik van het project en die in dit kader nauw samenwerken, wat toelaat een project te realiseren dat kadert binnen de ontwikkeling van een duurzame economie in Brussel en van de ondernemingszin van de Brusselse jeugd.

2.7 Toezichtregelingen

De modaliteiten van het opvolgingssysteem

Opvolging en evaluatie hangen nauw samen: voor de evaluatie van het programma is het nodig te beschikken over de basisgegevens (fysiek en financieel), om de evaluatieve context af te bakenen.

De Beheersautoriteit heeft zo een opvolgingssysteem gebruikt dat voornamelijk steunt op twee tools:

1. Een boordtabel voor de opvolging van de realisatie- en de resultaatsindicatoren van het programma en deze die specifiek zijn voor elk project.

Hij heeft tot doel de evolutie van de waarden van de indicatoren te analyseren in functie van drie niveaus: per project, per specifiek doel en per as. Dit laat onder meer toe de Beheersautoriteit te verwittigen als er een afwijking is tussen de waarden van de indicatoren en de streefdoelen vastgelegd in het OP.

2. Contextuele boordtabel opgesteld op basis van een selectie van socio-economische indicatoren.

Het doel hiervan is een jaarlijkse update op te maken van de diagnose betreffende de voornaamste uitdagingen geïdentificeerd in het kader van het operationeel programma. Dit laat toe te bepalen of het programma nog relevant is ten opzichte van de context waarin het kadert.

Het opvolgingssysteem werd dan ook opgevat als een systeem voor waarschuwing bij een grote afwijking tussen de waarden van de indicatoren en de streefdoelen of bij een onvoorziene evolutie van de socio-economische context. Dit opvolgingssysteem werd gevoed door het BISA en wordt uiteengezet in hoofdstuk 2.4 van dit verslag.

De opvolgingscomités

Tussen het begin van de programmering en 2015 vergaderde het opvolgingscomité twintig keer. Het opvolgingscomité, dat bestaat uit een delegatie van de Europese Commissie, een vertegenwoordiger per lid van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, economische, sociale en milieupartners, maakt, overeenkomstig de bepalingen van artikel 65 van verordening EG nr. 1083/2006, over de efficiëntie en de kwaliteit van de uitvoering van het operationeel programma, door zich onder meer via een periodieke evaluatie te vergewissen van de vooruitgang geboekt in de verwezenlijking van de vastgestelde doelstellingen.

De voornaamste aanbevelingen van de tussentijdse evaluatie in 2011

De voornaamste aanbevelingen van de tussentijdse evaluatie in 2011 waren:

- Het evenwicht herstellen tussen de verschillende soorten projecten (68% van het EFRO-budget, zesentwintig projecten met een luik infrastructuur op een totaal van vierendertig);
- Meer projectbeheerders met diverse profielen aantrekken. Momenteel wordt het programma gedomineerd door enkele beheerders van sleutelprojecten. Trachten een evenwicht te vinden tussen historische projectbeheerders en nieuwe beheerders (bij voorkeur uit de privésector), die nieuwe ideeën kunnen aanbrenge;
- Een evenwicht vinden tussen thematische en transversale prioriteiten, de prioritare assen zouden minder breed gedefinieerd moeten worden om beter rekening kunnen houden met de specifieke Brusselse context;
- De projectoproepen beter afbakenen, door een systeem voor gerichte projectoproepen in te voeren (thematisch, sector, actoren,...);
- De selectieprocedure van de projecten versnellen;
- De communicatie rond deze oproepen organiseren om nieuwe beheerders aan te trekken;
- Het nieuwe elan op het vlak van het programmabeheer versterken door de Cel EFRO toe te laten een overheersende strategische rol te spelen in de programmering en zich te richten op een controle van de resultaten van het programma:
- De evaluatie van de vordering en de resultaten van de projecten verbeteren, door te werken met een geïntegreerde boordtabel die, vertrekkende vanuit de projecten, de volgende elementen zou moeten bevatten: project, vordering, input/budget, verwezenlijkingen, resultaten.

Deze aanbevelingen vormden de basis voor de voorbereiding van het nieuwe OP 2014-2020.

In de voorbereiding van het nieuwe OP 2014-2020 werden sommige van deze elementen behouden door:

1. De beperking betreffende de werkingskosten in het Programma op te heffen. Het OP als dusdanig heeft daartegen geen al te strikte voorwaarden opgelegd voor een precies evenwicht dat nageleefd dient te

worden voor wat de verdeling van de enveloppen tussen de verschillende soorten projecten of operatoren betreft. We merken echter wel op dat 42,10% van de vastgelegde bedragen (op 31/12/2016, die 76% van de Programmering vertegenwoordigen) voor de periode 2014-2020 dienen voor werkingskosten (tegen 6,30% van de gecertificeerde bedragen voor 2007-2013);

2. Infosessies te organiseren en pedagogische fiches op te stellen betreffende de projectoproep 2014, zodat zowel historische operatoren als nieuwe kandidaten zich de specifieke kenmerken van het Programma eigen kunnen maken. In deze zin heeft de oproep toegelaten het veld van de projectbeheerders te verruimen en 77,42% nieuwe operatoren (die 58,70% van de vastgelegde bedragen vertegenwoordigen) te selecteren en ermee tot een overeenkomst te komen. Voor wat de profielen betreft, bestaat er een zekere diversiteit op het vlak van de verdeling van het vastgelegde budget met bijvoorbeeld 14% ten voordele van projecten beheerd door universitaire instellingen, 13% ten voordele van private ondernemingen en 15% ten voordele van verenigingen zonder winstoogmerk;
3. Door een Brusselse strategie vast te leggen voor het gebruik van thematische doelstellingen en investeringsprioriteiten vastgelegd in de Europese verordeningen. Door de middelen toe te spitsen op bepaalde economische filières met het oog op specifieke uitdagingen is het Programma 2014-2020 inderdaad beter afgestemd op de Brusselse realiteit, dan via een zeer algemene opening naar thematische doelstellingen en investeringsprioriteiten toe;
4. Door per as een evaluatie van de kandidaturen in te voeren: het evaluatiecomité kon zo overgaan tot een vergelijkende analyse van de kandidaturen van eenzelfde as. Het principe van specifieke projectoproepen per T.D. leek daarentegen weinig relevant gelet op de vastgelegde strategie: projecten die bijvoorbeeld bijdragen tot de versterking van eenzelfde filière of een uitdaging aangaan kunnen van verschillende aard zijn en het lijkt dan ook positief hun kandidaturen en hun respectievelijke selecties te coördineren.
5. Door de selectie te baseren op het werk van een consultant: met meer dan drie keer zoveel kandidaturen als voor de periode 2007-2013, leek het onrealistisch de selectie te versnellen, maar de gewestelijke autoriteiten lieten erop deze tijd in te perken door beroep te doen op de diensten van een externe expertise;
6. Door een efficiënte communicatie te voeren omtrent de projectoproep 2014: na de oproep in de pers gelanceerd door de toenmalige minister belast met het Cohesiebeleid, heeft het Gewest negen informatieseminaries georganiseerd, honderden informatieaanvragen beantwoord en nota's online gezet die toelaten het Programma beter te leren kennen en te begrijpen (over het soort gezochte projecten maar ook over het administratief kader van de Programmering);
7. Door de menselijke middelen van de Cel EFRO te versterken: ten opzichte van het personeelskader van de Cel ten tijde van de tussentijdse evaluatie verdubbelde het personeelsbestand bijna, om deze administratieve eenheid de kans te geven de Programmeringen zo goed mogelijk te beheren;
8. Door te investeren in een informaticatool die een geïntegreerde opvolging van de projecten mogelijk maakt: deze tool, die momenteel bijna af is, zal toelaten een grote hoeveelheid informatie samen te voegen maar zal de certificatie- en auditautoriteiten van het Programma ook rechtstreeks toegang hiertoe geven.

3. Uitvoering naar prioriteit

3.1 Prioriteit 1: Het territoriale concurrentievermogen ondersteunen

3.1.1 Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse

Informatie over de materiële en financiële vooruitgang van de prioriteit

De tabel van punt 2.1.1 "Informatie over de fysieke vordering van het operationeel programma" vat alle gegevens per prioritaire as samen.

Kwalitatieve analyse

Prioritaire as 1 – Het territoriale concurrentievermogen ondersteunen / Groep concrete acties 1.1 : Hulp bij de ontwikkeling en de oprichting van economische activiteiten

In de **groep concrete acties 1.1 : Hulp bij de ontwikkeling en de oprichting van economische activiteiten** van prioritaire as 1, beogen vier projecten de oprichting van onthaalruimtes voor uitbreidende bedrijven: **KMO-ruimte "Paepsem"** (5.764 m²) van Citydev.Brussels, de oprichting van een **"Stedelijke economische activiteitenpool"** (5.800 m²) van het OCMW van de Stad Brussel, het project **"Veeartsenijschool"** (2.400 m²) van de gemeente Anderlecht en het project **"Zuidhaven - Innovatiekanaal"** (Anderlecht Moulart SCRLFS) dat 3.000 m² onthaalruimte voor bedrijven wil creëren, naast de oprichting van een informatiecentrum over het kanaalleven (1.000 m²). Dit zijn allemaal infrastructuurprojecten.

De "KMO-ruimte Paepsem", omgedoopt tot "Newton-ruimte", dat zich in 2013 nog volledig in de fase der werken bevond, werd op 14/02/2014 ingehuldigd: vijftien bedrijven zijn gevestigd in deze nieuwe ruimte, waardoor 65,5 VTE gecreëerd werden. Het project "Zuidhaven - Innovatiekanaal", omgedoopt tot "Coop" werd ingehuldigd op 03/10/2016: momenteel zijn er hier zeven KMO's gevestigd, waarvan drie start-ups en vier hergevestigde bedrijven, die 43 VTE tewerkstellen.

De twee andere projecten zullen niet operationeel zijn tegen 31 maart 2017. Het gaat om de volgende projecten:

- Het project "Stedelijke economische activiteitenpool" zal waarschijnlijk niet voor 2018 operationeel zijn. Dit project liep immers meermaals vertraging op en werd geconfronteerd met bijkomende kosten (voor meer details zie de projectfiche in bijlage en onder 2.3 grote ondervonden problemen) In december 2014 heeft het OCMW van Brussel beslist de werken niet te gunnen zoals gepland aangezien het budget ruim overschreden was. Sinds 2015 heeft het OCMW wijzigingen doorgevoerd aan het project om een kleiner en minder duur renovatieproject te verwezenlijken. Dit project zal onder meer toelaten bijna 5.800 m² oppervlakte voor handelshuur (190 tot 700 m²) ter beschikking te stellen, om bedrijven in uitbreiding te kunnen vestigen.
- Het project "Veeartsenijschool" moest operationeel zijn in 2017. Het project liep vertraging op door het ongunstig advies voor het voorontwerp van renovatie van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) en heeft een meerkost door de aankoop van percelen die grenzen aan het terrein. In de gerenoveerde ruimte van 2.400 m² zullen 6 of 7 bedrijven gevestigd kunnen worden.

Deze twee projecten maken het voorwerp uit van een aanvraag tot uitstel van de termijn voor de operationaliteit van de site met twee jaar (31 maart 2019).

De doelstellingen van het OP voor de groep concrete acties 1.1 "Hulp bij de ontwikkeling en de oprichting van economische activiteiten" werden dus slechts gedeeltelijk bereikt door de vertraging van deze twee projecten, die echter wel op termijn zullen toelaten de streefwaarden te bereiken inzake "aantal uitgeruste m² die ter beschikking worden gesteld van de ondernemingen (momenteel 8.764 m² gecreëerd in plaats van de 10.000 m² gepland als streefdoel, maar op termijn bijna 17.000 m²) en het "aantal rechtstreeks gecreëerde banen" (momenteel 9,75 VTE gecreëerd in plaats van 15 VTE in het OP).

De drie projecten voor de ondersteuning en de begeleiding van ondernemers en de sensibilisering voor het ondernemerschap zijn daarentegen wel operationeel en laten toe de doelstellingen van het OP te bereiken:

- Het project "de ondernemingszin stimuleren in PIZ", voortaan "**Boost your talent**" liet toe jongeren te sensibiliseren voor het ondernemerschap, via de organisatie en de deelname aan 223 evenementen voor jongeren en leerkrachten van de PIZ (Journée Décllic, Foot for fun, Boost your talent in het theater, Ondernemer voor een dag, Word je eigen baas, etc.), door eveneens professionals bij de ontmoetingen te betrekken, om de uitwisseling en de identificatie te bevorderen. Dit project liet aldus toe per jaar 21.352 begunstigden te sensibiliseren voor het ondernemerschap (leerlingen, studenten en hun leerkracht) in de periode 2007-2015.

- Betreffende het project "**BRUSOC**":

Tijdens de programmering werd een instrument van financiële engineering ingevoerd. Het gaat om het door de NV BRUSOC gerealiseerde project, dat als doel de creatie en de ontwikkeling van kleine en zeer kleine ondernemingen heeft, door de toekenning van leningen en de steun aan personen die door banken uitgesloten worden maar toch een economische activiteit wensen op te starten. De NV BRUSOC werd geselecteerd via een projectoproep en de financieringsovereenkomst werd ondertekend op 12/12/2008. Het aan dit project toegekend bedrag bedraagt € 5.637.188, waarvan 50 % gewestelijke cofinanciering. Naast deze financiering gekoppeld aan de EFRO-programmering heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dit fonds gesteund via subsidies toegekend door Brussel Economie en Werkgelegenheid, voor een totaalbedrag van € 906.500 over heel de duur van de programmering. Het resterende bedrag van de programmering 2000-2006 (€ 3.768.571) werd eveneens aan dit fonds toegevoegd. In de loop van de programmering werd geen enkel bedrag uit dit fonds teruggetrokken.

De NV BRUSOC heeft drie soorten leningen ingevoerd, die bestemd zijn voor kleine (of micro-) ondernemingen die door de banken uitgesloten worden en gelegen zijn in de PIZ: het startfonds (max. € 95.000), het microkrediet (max. € 25.000) en het kaskrediet (max. € 7.500). Aanvankelijk worden de eindbegunstigden bij de opstelling van hun businessplan begeleid door analisten en dan worden ze geselecteerd via een investeringscomité.

Alle van het EFRO uitgaande fondsen (cofinanciering inbegrepen) werden voor de eerste keer gebruikt op 31/12/2012: € 5.141.115 geïnvesteerd in begunstigden (waarvan 2.570.558€ toewijsbaar aan structurele fondsen).

De investeringen uitgevoerd op basis van fondsen afkomstig van het programma en toewijsbaar aan de structurele fondsen brachten op 31/12/2016 € 123.481 aan interesten op. Van de € 2.570.558 die geïnvesteerd werd in eindbegunstigden (en toewijsbaar was aan de structurele fondsen) werd € 2.070.665 gerecupereerd en € 19.882 wordt momenteel terugbetaald. Al deze fondsen worden door de

NV BRUSOC nog steeds geïnvesteerd ten voordele van dezelfde doelstellingen, onder dezelfde voorwaarden, zoals gepland in de overeenkomst van 12/12/2008.

Sinds het begin van de programmering heeft deze actie van de NV BRUSOC zich met name gericht op personen jonger dan 30 jaar en vrouwen, die respectievelijk ongeveer 11 % en 29 % van de door BRUSOC bereikte begunstigden vertegenwoordigen. Om alle kandidaten volstrekte gelijkheid te bieden, organiseert BRUSOC al vele jaren begeleiding voor oprichting. De NV BRUSOC begeleidt onder meer kandidaat-ondernemers die niet correct kunnen schrijven bij de opstelling en uitwerking van hun dossier. De enige vereiste voorwaarde is dat de kandidaat (kandidate) beschikt over de nodige competenties om zijn/haar professioneel project tot een goed einde te brengen. Op 31/12/2015 konden 297 nieuwe ondernemingen en 799,5 banen gecreëerd worden dankzij de door de NV BRUSOC toegekend financieringen.

- Het project **Village Finance** heeft 116 beurzen toegekend voor de oprichting van:
 - o Zeer kleine ondernemingen waarvan de drager door de banken uitgesloten werd (81 beurzen);
 - o Bedrijven voor sociale en groene economie (34 beurzen);
 - o Bedrijven die doelstellingen in verband met sociale economie verbinden met duurzaam bouwen (een beurs);
- Op deze manier heeft het project "Village Finance" bijgedragen tot het scheppen van 158 rechtstreekse en 78 onrechtstreekse banen.

Het project "**Brussels Greenfields**" tenslotte is een pilootproject dat bestaat uit een mechanisme voor begeleiding en financiële steun aan beheerders van economische projecten die overwegen hun activiteiten te vestigen op een site waar een bodemverontreiniging aanwezig is. De 10 geselecteerde projecten lieten toe 65.620 m² bodem te saneren: de gesteunde economische actoren hebben 1.221 VTE gecreëerd. Aangezien sommige projecten nog lopende waren ten laste van de operator, zal "Brussels Greenfields" toelaten ongeveer 170.000 m² bodems te saneren.

Prioritaire as 1 – Het territoriale concurrentievermogen ondersteunen / Groep concrete acties 1.2.: Hulp bij de ontwikkeling van een stadsontwikkelingsplatform verbonden met de economische sectoren die ijveren voor het milieu

De twee infrastructuurprojecten van de **groep concrete acties 1.2: Hulp bij de ontwikkeling van een stadsontwikkelingsplatform verbonden met de economische sectoren die ijveren voor het milieu, "Brussels GreenBizz"**, starterscentrum voor bedrijven in de milieu- en energiesector, en "**Brussel Ecopool**", centrum voor de recuperatie en het hergebruik van afval, werden ingehuldigd in 2016 (respectievelijk in april en in oktober). Dankzij het project "Brussels GreenBizz" kan 2.815 m² aan kantoorruimte en 5.505 m² aan werkplaatsen ter beschikking gesteld worden van bedrijven actief in de sector ecologisch bouwen, hernieuwbare energie en ecologische producten. Het project "Brussel Ecopool" stelt een ruimte van 5.636 m² ter beschikking voor de recyclage en herverpakking van gebruikt informaticamateriaal, gebruikte plantaardige olie van huishoudens, volumineus materiaal, etc.

De drie andere projecten van deze groep zijn volledig operationeel: het project "**Competentiecentrum duurzaam bouwen**" stelt 3,75 VTE te werk voor de uitvoering van het project op een voorlopige plaats en betreft een ruimte

van 943 m² in Greenbizz (cf. hierboven). In de periode 2007-2015 heeft de projectbeheerder 689 vergaderingen en evenementen inzake vernieuwing, gezondheid en duurzaam bouwen georganiseerd voor ongeveer 34.863 deelnemers actief in de bouwsector. In het kader van het project "Strategisch plan", voortaan "**Brussels sustainable Economy**" (**BSE**) genoemd, werden vijf VTE aangeworven om de zes geïdentificeerde strategische filières te animeren (hernieuwbare energie, afval, water, groene chemie, ecologisch bouwen, duurzame voeding), met aan de basis het strategisch en technologisch toezicht en erna de steun voor de ontwikkeling van economische activiteiten in deze filières. De opvolging van de vernieuwing gebeurt voortaan dankzij georganiseerde controletools en de BSE-reflex is geïntegreerd in verschillende minder gespecialiseerde economische steunorganisaties van de PIZ. De organisatie van de "BSE Academy", die in 2015 aan zijn vierde editie toe was- liet toe kandidaat-ondernemers met diverse profielen te ondersteunen bij het opstarten van economische activiteiten die verband hielden met de filières van het project. Voor wat de activiteiten van het project betreft die rechtstreeks economische activiteiten en banen creëren, moet de ondersteuning van de oprichting van 84 ondernemingen benadrukt worden, evenals de 167 VTE in bedrijven ondersteund door de projectbeheerders.

Het project "EMOVO" bestaat uit de oprichting van een multidisciplinair onderzoeks- en opleidingscentrum op het vlak van milieu- en energietechnologie met een doelstelling van duurzame stedelijke ontwikkeling. In 2010 werd het eerste laboratorium "batterijen en energieopslag" ingehuldigd. In 2013 was de uitrusting en de inrichting van de laboratoria "stedelijke windturbines" (twee turbines geïnstalleerd) en "netwerk voor het meten van geluid" reeds voltooid. Begin 2014 werd het vierde laboratorium "rationeel gebruik van energie" voltooid. Dankzij de oprichting van deze vier laboratoria (1.817 m²) konden 27 onderzoeksprojecten verwezenlijkt worden, waaraan 23 VTE onderzoekers werden toegewezen.

De streefdoelen voor deze groep concrete acties werden bereikt.

3.1.2 Belangrijke problemen en maatregelen om die te verhelpen

Uiteengezet in punt 2.3

3.2 Prioriteit 2 : De territoriale cohesie versterken

3.2.1 Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse

Informatie over de materiële en financiële vooruitgang van de prioriteit

De tabel van punt 2.1.1 "Informatie over de fysieke vordering van het operationeel programma" vat alle gegevens per prioritaire as samen.

Kwalitatieve analyse

Prioritaire as 2 – De territoriale cohesie versterken / Groep concrete acties 2.1.: Verbetering van de aantrekkelijkheid en het imago van de zone

Groep concrete acties 2.1.: Verbetering van de aantrekkelijkheid en het imago van de zone van prioritaire as 2 liet toe twee infrastructuurprojecten te ondersteunen:

- Het project "**Voedingshal Abattoir**" met als doel de aantrekkelijkheid van de site Slachthuis van Kuregem te verhogen en er economische activiteiten te ontwikkelen door de bouw van een voedingsmarkt voor groente-, fruit- en vleeshandelaars. De hal werd ingehuldigd op 28 mei 2015: op de 10.000 m² van de site kunnen 32 bedrijven gevestigd worden (172 gecreëerde VTE)
- De renovatiewerken van het project "**MAD Brussels (Centrum Mode Design Brussels)**", met als doel een referentieplek te creëren voor mode- en designprofessionals, werden opgeleverd in december 2015. De verhuis van de vzw Centre de la Mode et de Design Bruxelles vindt plaats in maart 2017. De vzw Centre de la Mode et du Design Bruxelles werd reeds opgericht in december 2010 en vatte deze activiteiten aan van bij het begin: ze heeft onder meer meerdere bedrijven actief in de mode- en designsector opgevolgd en begeleid, evenals Brusselse designers en ontwerpers, vanaf het ogenblik dat ze van school kwamen tot het ogenblik dat ze internationaal bekend werden.

Deze twee infrastructuurprojecten hebben bijgedragen tot het verbeteren van de aantrekkelijkheid van de wijken in de "Kanaalzone", die ook het voorwerp uitmaakte van het project "**Stadsmarketing**", dat het imago ervan wou verbeteren. Deze stadsmarketingstrategie voor de Kanaalzone liet onder meer toe om:

- een identiteitsstudie uit te voeren die zich baseerde op een groot participatief luik;
- specifieke communicatietools te ontwikkelen (fototentoonstelling, videoreportage, etc.);
- de aanwezigheid in de media te bevorderen (onder andere dankzij 164 in de pers verschenen artikels en de organisatie van verschillende evenementen waarop 418.613 bezoekers af kwamen);
- een website aan te maken <http://canal.brussels/> die nog steeds een groeiend aantal bezoekers aantrekt (bijna een miljoen bezoekers in de periode 2007-2015).

Het project "**Open Soon**" tenslotte liet toe de handelswijken in en aan de rand van de PIZ nieuw leven in te blazen. Dit door Atrium gecreëerde project bestaat eruit de opening van handelszaken met originele concepten te financieren via projectoproepen. Dankzij dit project konden 73 handelszaken geopend worden na de renovatie van 104 handelszaken en de kwalitatieve verbetering van 26 winkelgevels. Doordat Open Soon het handelsnetwerk nieuw leven inblies, konden 140,5 VTE in de PIZ gecreëerd worden.

De complementariteit van deze vier projecten laat toe te voldoen aan de doelstellingen van het OP op het vlak van de "herwaardering van zones op een stedelijke breuklijn in een geïntegreerde optiek" en zo cijferresultaten te bekomen die hoger liggen dan het streefdoel.

Prioritaire as 2 – De territoriale cohesie versterken / Groep concrete acties 2.2.: Versterking van de nabijheidsdiensten gekoppeld aan de tewerkstelling en de opleiding

De **groep concrete acties 2.2. "Versterking van de nabijheidsdiensten gekoppeld aan de tewerkstelling en de opleiding"** groepeert projecten die voldoen aan twee operationele doelstellingen:

1. De **oprichting van infrastructuren voor het jonge kind** binnen de PIZ, wat toelaat het opvangaanbod voor het jonge kind uit te breiden, volgens een aan de noden van de inwoners van de zone en hun inschakelingstraject aangepaste logica: zo werden zes **kinderdagverblijven** opgericht, met 237 opvangplaatsen en meer dan 77 VTE.

2. De oprichting of verbetering van **opleidings-inschakelingsinfrastructuur** om deze af te stemmen op de op de arbeidsmarkt verwachte vaardigheden:
 - a. Er werden zes **GTC** opgericht, die beschikken over hoogtechnologische opleidingsuitrusting, waarvan in de periode 2007-2015 .242 leerlingen konden gebruik maken.
 - b. **De Hotelruimte Belle-Vue**, die, dankzij de gecreëerde hotelkamers, de personen in opleiding in contact kan brengen met reële situaties en tegelijk toeristen kan aantrekken naar deze zone, waar ze kunnen logeren in standingvolle kamers. De opleidingen begonnen in 2015: er waren 13 deelnemers aan een stage voor schoonmaakberoepen, terwijl een vooropleiding zaal-/keukenhulp en een opleiding kamermeisje/-knecht opgestart werd met elk negen stagiairs.
 - c. Het centrum "**Ateliers du midi**" (**Cenforgil**) organiseert opleidingen voor de beroepssectoren elektriciteit, horeca, administratie, sport en animatie. Door de grote oppervlakte van de site kan het ook werkzoekenden opleiden in de sectoren ecologisch bouwen en organisatie van evenementen en spektakels. De opleidingen begonnen in 2015 met 27 stagiairs.
 - d. Het project "**Foresthoreca**" van de gemeente Vorst is operationeel sinds 2016 en laat toe het kwalitatieve aanbod opleiding-inschakeling in de horecasector te vergroten.
 - e. Het project "**Tewerkstellings- en economische ontwikkelingspool**", dat toelaat op een plaats negen actoren voor beroepsinschakeling en lokale ontwikkeling bijeen te brengen en zo de toegang voor jongeren en werkzoekenden tot een begeleidingsdienst in de buurt te bevorderen. Deze pool werd sinds zijn oprichting door 3.943 personen bezocht, 287 personen volgden een opleiding, waarvan er 74 opnieuw tewerkgesteld werden. In 2015 bedroeg het aantal bezoekers 45.000. Daarnaast werden er 287 personen opgeleid.

De doelstellingen voor deze groep concrete acties werden bereikt en overschreden.

3.2.2 Belangrijke problemen en maatregelen om die te verhelpen

Dit punt wordt uiteengezet in punt 2.3 van dit verslag.

4. Technische bijstand

Onder de uitgaven voor technische bijstand vallen de uitgaven met betrekking tot:

- de lonen van de ambtenaren van de drie autoriteiten belast met het EFRO-programma 2007-2013;
- de technische bijstand van de Auditautoriteit (opleidingen, ...);
- de technische bijstand van de Certificatieautoriteit (opleidingen, ...);
- de technische bijstand van de Beheersautoriteit:
 - o de communicatiekosten voor de communicatieacties die uitvoerig beschreven worden in punt 5 van dit verslag (met name een geleid bezoek aan de EFRO-projecten, het opstellen van brochures, de organisatie van evenementen, ...);

- o de consultancykosten voor het strategisch verslag, de evaluatie halverwege en de voorbereiding van de programmering 2014-2020;
- o de kosten voor de juridische consultancy;
- o etc. ...

Het bedrag bestemd voor technische bijstand vertegenwoordigt 4% van het EFRO-fonds. Dit bedrag werd volledig uitgegeven en gerechtvaardigd.

5. Voorlichting en publiciteit

5.1 CONTEXT: Het communicatieplan

Ter herinnering: Het communicatieplan werd door de gewestregering goedgekeurd op 13 december 2007 en officieel bij de EU ingediend op 31 januari 2008. Het dekt de volledige looptijd van het OP. Het toegekende budget bedraagt €500.000.

5.2 DOELSTELLINGEN

Het communicatieplan werd ingevoerd door de Cel EFRO en heeft tot doel de zichtbaarheid van het OP te verzekeren en te organiseren, vanaf het begin van de uitvoering (die aanvangt met de projectoproep) tot het zichtbaar worden van de effecten ervan. Er werden 4 grote doelstellingen geïdentificeerd:

- 1) De mobilisering van potentiële projectbeheerders
- 2) De informering en sensibilisering aangaande de PIZ van burgers en actoren die erin willen investeren
- 3) De promotie van de duurzame stadsontwikkeling
- 4) De ondersteuning van het OP en zijn eigen doelstellingen

volgens drie actiethema's: "een optreden en coherent gewest, een ernstig en efficiënt gewest en een gewest dat partnerschappen en transversaliteit aanmoedigt". Het draait erom het OP als een model te laten dienen. En door zich te richten tot verschillende doelgroepen ((potentiële) projectbeheerders, het grote publiek, de inwoners van de PIZ, de institutionele partners en de Europese Commissie).

5.3 STAPPEN

Eerst en vooral werd een specifieke communicatie naar de potentiële projectbeheerders (begunstigden) toe ontwikkeld, om aan alle doelstellingen van het programma te voldoen. Vervolgens begon de Beheersautoriteit de projectbeheerders te begeleiden om hen te helpen hun verplichtingen inzake informatie en communicatie na te komen. Gelijktijdig werd ook een bredere communicatie ontwikkeld naar de partners van de programmering, de institutionele partners en het grote publiek toe.

5.4 DE COMMUNICATIEACTIES

De voornaamste acties staan ter informatie opgesomd in onderstaande tabel.

Jaar	Lijst met gerealiseerde acties
2007	Persconferentie / lancering van de eerste projectoproep (03/2007)
	Sensibiliseringsacties voor het programma in het kader van een evenement voor het grote publiek (04/2004)
	Verspreiding van informatie, aanmaak van de portaal-site (07/2007)
	Communicatieplan / budget 500.000€
	Persconferentie (12/2007)
2008	Goedkeuring van het communicatieplan door de EU (01/2008)
	Lancering van de nieuwe projectoproep (02/2008)
	Bekendmaking van de nieuwe projectoproep (Batibouw (02/2008), de Beurs Ondernemen (03/2008) + mailing (geassocieerde partners)
	Persbericht (02/2008)
	Infosessie voor potentiële projectbeheerders (03/2008)
	Sluiten van overeenkomst / Opstellen van Vademecum + mededeling van rechten en plichten aan de begunstigden
	Opstellen van een folder over de EFRO-projecten voor de opendeurdagen van het Berlaymont (mei 2008)
	Deelnames en voorstellingen van de EFRO-projecten (Werkgroep EUROPA-ESF van de Consultatieve Commissie Opleiding-Werk-Onderwijs), aan het DG Regio en de groep Crodirelex van het ministerie.
	Reportage van de BBC (bedrijvencentrum van Sint-Gillis, over de thematiek van de structurele fondsen).
2009	Eerste editie (03/2009) van de vergadering van de projectbeheerders (voorstelling van de projecten/Vademecum/richtnota's)
	Opdracht via onderhandelingsprocedure voor het ontwerp van een EFRO-logo/ Maken van een banner "EUROPE EN HET GEWEST INVESTEREN IN UW TOEKOMST", verkrijgbaar in verschillende formaten en bestemd voor de projectbeheerders. Ontwerpen van een poster formaat A0 die toont waar de projecten van deze programmering gelegen zijn, bestemd voor de begunstigde instellingen en de partners van de cel.
	Gezamenlijk seminarie ESF/EFRO en bezoek aan de EFRO-projecten in Brussel (11/2009)
	Journal van de studenten van het IHECS 2009/2010: samenwerking tussen het verbindingsbureau Brussel-Europa en het IHECS om aan studenten in het 2e jaar van de master journalistiek de EFRO-programmering voor te stellen en artikels over de lopende projecten te schrijven (12/2009).
	Andere informatie- en publiciteitsacties <ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan de invoering van een interactieve EFRO-kaart op het BRUGIS-platform, een tool voor gewestelijke geolokalisatie. • Deelname aan de twee inform meetings van het DG Regio • Deelname aan de vergaderingen ter voorbereiding van het Belgisch voorzitterschap van de EU • Bezoek aan 21 projecten 2007-2013 • Voorstelling van de EFRO-programmering 2007-2013 op Brussels niveau tijdens een opleiding ingericht door de Vergadering van de Regio's van Europa • Update van de website

	<ul style="list-style-type: none"> • Opvolging van de persaandacht • Bijstand aan de projectbeheerders voor de naleving van hun verplichtingen op het vlak van informatie en bekendmaking
2010	<p>Communicatiemiddelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Model werfbord bestemd voor projectbeheerders • Ontwerpen van posters (120) en roll-up (45) en verspreiding onder de projectbeheerders • Ontwerpen van een brochure voor het grote publiek (formaat A6), 10.000 exemplaren • In het kader van het EFRO-parcours, opstellen van een Z-CARD (2000 exemplaren)
	Verwezenlijking van een journaal door de studenten van het IHECS 2009/2010, verspreiding van 10.500 exemplaren
	Bezoek aan Ile-de-France (01/2010). Voorstelling en uitwisseling over het beheer, de werking en de coördinatie van de EFRO-programma's.
	Seminarie projectbeheerders (03/2010): informering en netwerkvorming
	Cursus over structurele fondsen op het IHECS (03/2010)
	Deelname INFORM MEETING (06/2010)
	OPEN DAYS 2010 (10/2010) promotie van de EFRO-parcours
	Invoering van een ontdekkingsparcours voor de EFRO-projecten – in het kader van de evenementen georganiseerd voor het Belgisch voorzitterschap. Het parcours bestond uit twee verschillende rondleidingen: een per boot op het kanaal en het andere op de fiets, doorheen de Kanaalzone.
	<p>Andere informatie- en publiciteitsacties</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan de vergaderingen ter voorbereiding van het Belgisch voorzitterschap van de EU • Deelname aan het platform dat het ATO had ingevoerd in het kader van het project Stadsmarketing • Voorstelling van de EFRO-programmering 2007-2013 op Brussels niveau tijdens een opleiding ingericht door de Vergadering van de Regio's van Europa
2011	<p>Communicatiemiddelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verspreiding van de brochure ontworpen in 2010 • Ontwerp van een e-magazine (samenwerking met IHECS, EFRO en de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België). • De gewestelijke portaal-site: nieuwe versie (03/2011): de volledige inhoud en de visuals werden herwerkt • Lancering en verspreiding van de Z-card van het ontdekkingsparcours. • Opvolging van de persdekking • Bijstand aan de projectbeheerders voor de naleving van hun verplichtingen op het vlak van informatie en bekendmaking
	Lancering en verspreiding van de brochure tijdens een evenement dat samen met het ATO georganiseerd werd voor de site Bru+ (persconferentie), in een project gefinancierd in het kader van het project Open Soon van Atrium (01/2011)
	Vergadering van de projectbeheerders (03/2011) in de hotelruimte Belle-View, met uiteenzettingen van de EFRO-verantwoordelijken van Wallonië en Vlaanderen. Thematische workshops omtrent overheidsopdrachten en communicatie.

	<p>Officiële lancering van het e-Magazine in de Press-Club (12/2011)</p> <p>INHULDIGING</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kinderdagverblijf Etoile du Nord <p>Tussentijdse evaluatie van de programmering</p> <p>OPEN DAYS 2011 (11/2011): Focus op de haven van Brussel en het EFRO-project Byrrh</p> <p>INFORM MEETING (05/2011)-Sofia</p> <p>INFORM MEETING (12/2011) Brussel, ondersteuning van de Cel EFRO</p>
2012	<p>Voorstelling van het e-magazine aan de projectpartners (01/2012)-vertaling van het magazine (Fr en NI) + maken van een video.</p> <p>Bezoek van Duitse delegaties (Wenen en Berlijn) –(05/2012)</p> <p>Ontdekkingsparcours: 1200 deelnemers, 70 parcours voor de periode 2010/2012</p> <p>Irisfeesten: deelname van de Cel EFRO (05/2012)</p> <p>INFORM MEETING (05/2012) Warschau</p> <p>Comité van de Regio's + Cel EFRO: bezoek aan EFRO-projecten door journalisten van verschillende lidstaten.</p> <p>Deelname aan de week van de mobiliteit met het ontdekkingsparcours van EFRO</p> <p>OPEN DAYS 2012 (10/2012): bezoek aan EFRO-projecten (hotelruimte Belle-Vue, kinderdagverblijf Elmer, Atelier des tanneurs en Ajja).</p> <p>Persconferentie (11/2012)/ Stand van zaken van de programmering door de minister belast met structurele fondsen.</p> <p>Vergadering van de BIP-projectbeheerders (11/2012): communicatieacties, synergiën, vordering van de programmering, voorstelling van twee projecten.</p> <p>INFORM MEETING (12/2012) PARIJS</p> <p>Deelname intra-Belgische vergadering voor de "Position paper" van de EG (12/2012)</p> <p>INHULDIGINGEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kinderdagverblijf Lilly • CGT Industriële automatismen • CGT Elektriciteit • CGT Fischer • CGT Kinderverzorging • Tewerkstellings- en economische ontwikkelingspool <p>Communicatiemiddelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opvolging van de pers aandacht: meerdere geïdentificeerde persartikels met betrekking tot de Kanaalzone of tot de context van de evolutie van de programmering: fototentoonstelling van de stadsmarketing, Slachthuis, Mad, Ecopool,... • Bijstand aan de projectbeheerders voor de naleving van hun verplichtingen op het vlak van informatie en bekendmaking: opvolging en deelname aan de evenementen die door de projectbeheerders zelf worden georganiseerd. • Update van de website • Publicatie van de lijst met begunstigden (toegankelijk via onze site)
2013	<p>Ontdekkingsparcours: 12 parcours en 250 deelnemers</p> <p>Europadag: Opendeurdag BERLAYMONT (05/2013) parcours aangeboden aan het grote publiek</p> <p>Samenwerking met het ATO in het kader van het project Stadsmarketing: synergiën en zichtbaarheid van de EFRO-projecten: 13 artikels opgesteld voor de nieuwsbrief Bru +</p>

	Schrijven van een artikel voor het tijdschrift PANORAMA Magazine van het DG Regio (OP 2014-2020)
	Tentoonstelling van de Brusselse bouwmeester (05/2013) in het MAD (EFRO-project)
	Fotowedstrijd EUROPE IN MY REGION op de facebookpagina van de GOB
	Tentoonstelling "100EU urban solutions for better cities" van het DG Regio (10/2013)
	Conferentie van het Belgisch Bureau van het Europees Parlement in de Slachthuizen (12/2013)
	INFORM MEETING (05/2013) Boedapest
	<p>Communicatiemiddelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opvolging van de persdekking: meerdere geïdentificeerde persartikels met betrekking tot de Kanaalzone of tot de context van de evolutie van de programmering (30 geïdentificeerde artikels) • Bijstand aan de projectbeheerders voor de naleving van hun verplichtingen op het vlak van informatie en bekendmaking (werfborden, communicatie,...) • Update van de website • Publicatie van de lijst met begunstigden (toegankelijk via onze site)
	VOORBEREIDINGEN PROGRAMMERING 2014-2020
2014	<p>Colloquium BRUSSEL 2020 - Europese fondsen voor een duurzame stad</p> <p>Groot evenement om potentiële projectbeheerders bijeen te brengen in het kader van de nieuwe programmering / 7 video's van begunstigden, een fotoreportage en een tentoonstelling van de projecten 2007-2013 (01/2014).</p>
	Deelname aan de Irisfeesten (met de tentoonstelling) (05/2014)
	04/204 Goedkeuring van het OP 2014-2020 door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering
	Expo Sint-Gorikshallen (05/2014)
	<p>Inhuldigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • KMO-ruimte Paepsem • Kinderdagverblijf Westoever
	EUROPADAG (05/2014)
	INFORM MEETING Praag en Brussel (06-12/ 2014)
	<p>Communicatiemiddelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opvolging van de persaandacht: meerdere geïdentificeerde persartikels met betrekking tot de Kanaalzone of tot de context van de evolutie van de programmering (15 geïdentificeerde artikels) • Bijstand aan de projectbeheerders voor de naleving van hun verplichtingen op het vlak van informatie en bekendmaking (werfborden, communicatie,...) • Update van de website • Publicatie van de lijst met begunstigden (toegankelijk via onze site) • EFRO-PARCOURS
	05-07/2014 Projectoproep voor de nieuwe programmering P2014-2020/ Afsluiting (196 projecten tezamen)
	10/2014 partnerschapsovereenkomst
2015	05/2015 Selectie van de projecten door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering
	06-12/2015 Afsluiten van overeenkomsten met projectbeheerders 2007-2013

	/ Afsluiting van projecten OP 2007-2013
	INHULDIGINGEN <ul style="list-style-type: none"> • BSE • Slachthuizen • Kinderdagverblijf Station
	DEELNAME INFORM Boekarest (12/2015)
2016	02/2016 Seminarie van projectbeheerders
	04/2016 Vergadering Communicatie projectbeheerders 2007-2013
	10/2016 Deelname OPEN BEDRIJVENDAG (opendeurdag voor het grote publiek van de EFRO-projecten 2007-2013)
	Gratis fietsrondleidingen (aangeboden aan het grote publiek in het kader van de verschillende activiteiten)
	10/2016 Deelname OPEN DAYS 2016: organisatie van het bezoek van 70 buitenlandse journalisten aan Molenbeek (bezoek aan EFRO-projecten OP 2007-2013)
	05/2016 Vergadering Communicatie projectbeheerders 2007-2013
	10/2016 Regio Stars: OP 2007-2013: 2 projecten SLACHTHUIS en GREENBIZZ finalist
	INHULDIGINGEN <ul style="list-style-type: none"> • Hotelruimte Belle-Vue • Greenbizz • Les ateliers du Midi • Foresthoreca • Zuidhaven • Recy k
	INFORM MEETING <ul style="list-style-type: none"> • Slovenië • Brussel (seminarie georganiseerd te ZUIDHAVEN/COOP, de deelnemers verbleven in de hotelruimte Belle-Vue + bezoek aan projecten in de Kanaalzone)
	12/2016 GHANZHOU AWARD: OP 2007-2013: 3 EFRO-projecten SLACHTHUIS, GREENBIZZ, Stadsmarketing finalist
	Aanpassing van de website

De voornaamste acties van de Cel EFRO kunnen als volgt worden samengevat:

- Lancering van twee projectoproepen in 2007-2008 (ondersteund door vele acties);
- De begeleiding van de projectbeheerders: vergaderingen en workshops, netwerkvorming. Deze seminars zijn sleutelmomenten om te herinneren aan de verplichtingen op het vlak van communicatie. Regelmatige opvolging van de projectbeheerders:
- Bezoek aan de projecten
- Het ontdekkingsparcours van de EFRO-projecten van het BHG, acties gericht op de verschillende groepen, 1.200 bezoekers. De doelstelling was om het tegelijkertijd Europese en gewestelijke karakter van de programmering zichtbaar te maken en door concrete voorbeelden te illustreren welke inspanningen er geleverd werden voor een duurzame en evenwichtige ontwikkeling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Cursussen voor de studenten van het IHECS, evenals een samenwerking omtrent een publicatie van de school;
- Actieve samenwerking met het ATO voor het project Stadsmarketing, dat focust op de communicatie van de Kanaalzone.
- Deelname aan de INFORM MEETING, OPEN DAYS, OPENDEURDAGEN VAN EUROPA,...

- Deelname aan diverse evenementen

5.5 MATERIAAL EN ONDERSTEUNING

Sommige communicatietools werden ontworpen door de Cel EFRO:

5.5.1 Folder voor de opendeurdag van het Berlaymont

In mei 2008 heeft de Cel een folder ontworpen waarin de projecten geselecteerd voor de opendeurdag van het Berlaymont werden voorgesteld.

5.5.2 EFRO-journaal door de studenten van het IHECS

In december 2008 heeft de Cel samengewerkt met het Verbindingsbureau Brussel-Europa (VBBE) voor de verwezenlijking van een journaal over de Europese Structurele Fondsen, uitgewerkt door studenten Europese journalistiek van het Institut des hautes études des communications sociales. Deze eerste editie focuste op de projecten 2000-2006 en 2007-2013.

L'Europe se bouge pour nos quartiers à Bruxelles
Non peut-être!

Edito

Utilitarisme, technocratie... De nos jours, l'Union européenne installe les critiques Plus l'action au quotidien de ce « grand machin » reste méconnue. Sans de la libération de la parole, de la vision du fait, de tout ce qui se fait de pire pour le citoyen européen, l'information circule mal. De l'Europe, on finit par ne retenir que les aspects négatifs.

Il n'est pas question ici de lancer un vibrant « européenisme » de tous les jours, mais de se baser sur une expérience récente, celle d'une vingtaine d'étudiants en journalisme, immergés une semaine durant dans l'Europe de la possibilité, celle des projets de développement locaux, que ce soit au niveau des infrastructures ou au niveau social.

D'Anderslecht à Molenbeek, nous avons sélectionné une dizaine de projets phares, bénéficiant de l'aide du Fonds Européen de Développement Régional, et qui ont eu au moins un impact sur la vie quotidienne des habitants de vos quartiers.

On ne se plaigna pas de l'aide financière conséquente apportée par l'Europe pour la réalisation de ces projets. Plus la réponse est elle suffisante par rapport aux difficultés de développement rencontrées par vos quartiers? Le budget pas d'un empile sur une jambe de bois, d'une goutte d'eau dans l'océan par rapport à tout ce qui se passe... devant les Européens pour nos ci...

Sapportage ou réelle avancée, ce sera à vous de juger.

Un étudiant en journalisme de l'IHECS

Sommaire

L'Union européenne vers le futur	p. 2 et 3
Bruxelles le bassin qui ne prend pas son genre	p. 4
Alors on parle des faits	p. 5
Le passeport pour l'Europe des projets	p. 6
Les CTA, les petits frères	p. 7
Le travail d'artiste	p. 8
Les entreprises	p. 9
La possibilité d'entreprendre avec d'Alone	p. 10
Maison de quartier, plus d'usages	p. 16
Une union pour l'emploi	p. 17
Le rôle d'entrepreneurs en ville	p. 17
Adress la Compta place de l'Europe	p. 18
Les Molenbeek se réalisent	p. 19
Le temps	p. 20
L'Europe en quelques mots	p. 20
Tous participent, mais dans la mesure	p. 21

5.5.3 EFRO-logo en huisstijl

Er werd een banner ontworpen met de drie logo's (EU, Brussels Hoofdstedelijk Gewest en EFRO Brussel) en de vermelding "Europa en het gewest investeren in uw toekomst". Deze werd in verschillende formaten overgemaakt aan de projectbeheerders, samen met de gebruiksmodaliteiten.

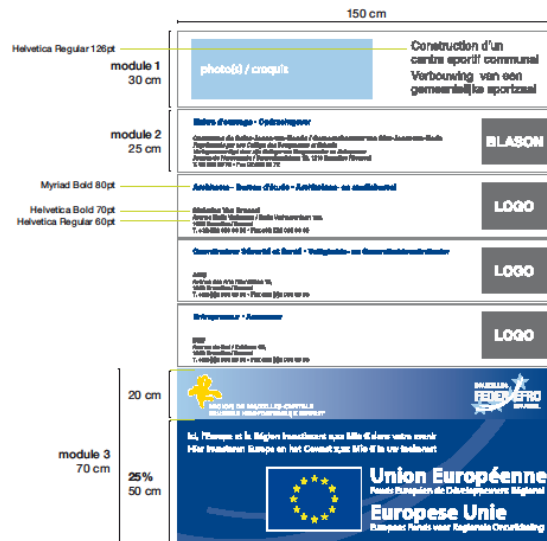
De Cel heeft tijdens heel deze periode erover gewaakt dat de logo's goed werden toegepast, *overeenkomstig het vademecum van de projectbeheerder*, de tussen het Gewest en de begunstigden gesloten overeenkomsten en de Europese verordeningen.

L'Europe et la Région investissent dans votre avenir
Europa en het Gewest investeren in uw toekomst

5.5.4 Werfborden

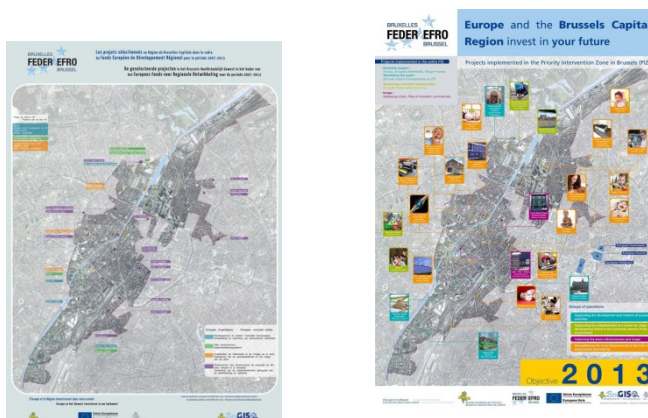
Begin 2010 heeft de Cel een modelwerfbord afgewerkt om het de projectbeheerders gemakkelijker te maken de Europese en gewestelijke verplichtingen na te leven. Het werd eveneens ontworpen om de zichtbaarheid van alle infrastructuurprojecten van de programmering te verhogen. Het model werd tijdens de jaarlijkse vergadering aan alle projectbeheerders meegedeeld.

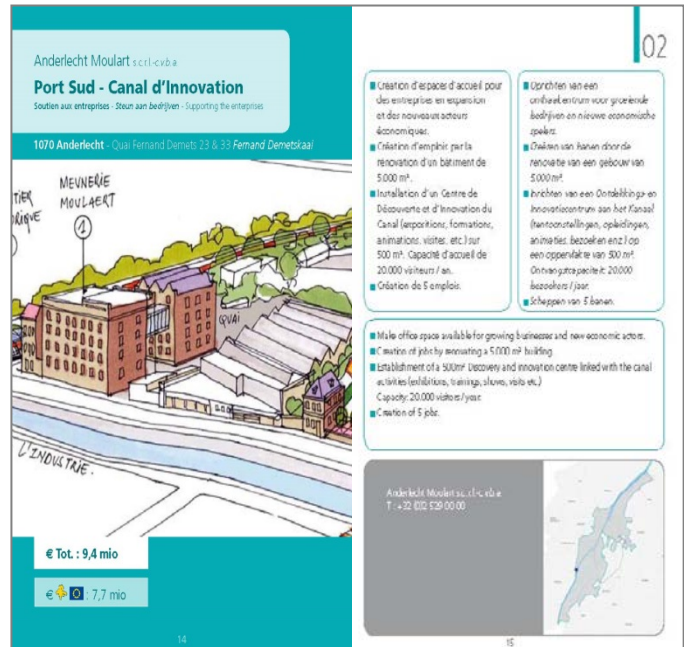
5.5.5 Opmaak van een kaart om de projecten te lokaliseren op een poster in groot formaat

De Cel heeft intern een poster op groot formaat (A0) ontworpen met de locatie van de projecten van deze programmering. 120 posters werden in twee versies afgedrukt: een tweetalige versie NL/FR en een Engelse versie. Er werden er 45 verdeeld aan de projectbeheerders en aan de verschillende partners van de programmering.

Deze twee versies werden ook aangepast aan de drager roll-up/kakemono, om gebruikt te worden tijdens vergaderingen, colloquia en evenementen die door de Cel, de projectbeheerders en het voorgedijkabinet worden georganiseerd.

5.5.6 Brochures

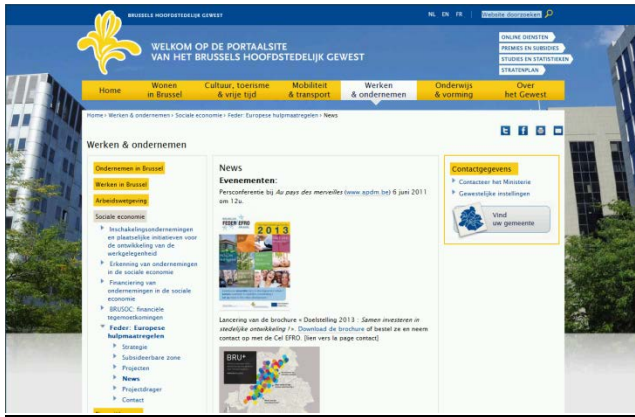

De brochure heeft een klein formaat, A6, dat de Cel EFRO gekozen heeft omdat ze een praktische tool was, die in een zak past, gebruikt kan worden tijdens het ontdekkingsparcours van de projecten en hergebruikt kan worden in verschillende contexten.

Alle teksten werden naast de twee officiële talen vertaald in het Engels, om het potentiële publiek van deze tool te vergroten. Om een zo groot en divers mogelijk publiek te bereiken, werden de brochures verdeeld via de volgende kanalen: ongeveer 7.700 werden ter beschikking gesteld van de publieksgroepen van alle beheerders van EFRO-projecten; 450 ter beschikking van de personen ondervraagd tijdens de enquête naar de naamsbekendheid; 1.500 aan de partners van het OP, tijdens evenementen en bezoekparcours van het EFRO.

5.5.7 Gewestelijke portaalsite

In maart 2011 werd de portaalsite van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vernieuwd en kreeg de Cel EFRO de kans de EFRO-inhoud te verrijken door een snellere toegang tot de EFRO-pagina's voor de gebruikers.

5.5.8 Z-CARD

In het kader van de EFRO-parcours werd een plan uitgewerkt en afgedrukt op 2.000 exemplaren.

Het beschrijft de verschillende modaliteiten van het parcours en toont op het plan de zichtbare projecten.

5.6 VERPLICHTING VAN DE PROJECTBEHEERDERS/COMMUNICATIE EN BEKENDMAKING

Het aan de projectbeheerders uitgedeelde Vademecum zou deze moeten responsabiliseren aangaande hun verplichtingen op het vlak van informatie en bekendmaking.

In de programmering 2007-2013 hadden veel projecten betrekking op infrastructuur, met de verplichting een werfbord te plaatsen of aan te plakken (met vermelding van de financiering door EFRO), en nadien de verplichte plaatsing van een vast bord. Alle momenteel afgesloten projecten hebben de verplichting van het vaste bord nageleefd. Voor projecten betreffende materieel werden er zelfklevers of affiches aangebracht in de betreffende lokalen. De websites vermelden de financiering door het EFRO door de aanwezigheid van de EFRO-banner en uitleg over de opstart van de projecten.

Inhoudingen en afsluitingen van de programmering:

De programmering 2007-2013 had betrekking op een groot aantal infrastructuurprojecten, waarvan de voltooiing dikwijls vertraging opliep, zoals blijkt uit onderstaande tabel. Onder de 32 EFRO-projecten zijn er 25 infrastructuurprojecten, of 78 % van de projecten. Deze momenteel afgeronde projecten zijn duidelijke gebaren,

die interageren met hun omgeving, optreden en ons gewest transformeren. Het is een kapitaal waarover we moeten communiceren om onze volgende programmering te valoriseren en te versterken.

P11-01	Brusoc	
P11-02	Zuidhaven	Ingehuldigd 10/2016
P11-03	Bevorderen van de ondernemingszin BAO, Group one, ICHEC, UNIZO, LJE	
P11-04	Village Finance	
P11-05	Brussels Green Fields (IBGE)	
P11-06	Espace Lumière - Onthaalcentrum voor bedrijven (GB Anderlecht)	
P11-07	KMO-ruimte Paepsem(GOMB)	Ingehuldigd in 2014
P11-08	Stedelijke economische activiteitenpool (OCMW)	
Groep concrete acties 1.2		
P12-01	Brussels Greenbizz SDRB	Ingehuldigd 04/2016
P12-02	Brussel Ecopool Gewestelijk Agentschap voor Netheid	Ingehuldigd 10/2016
P12-03	Competentiecentrum Duurzaam Bouwen	2016 (Greenbizz)
P12-04	Strategisch plan BAO, LB, Group One	Afsluitingsevenement 11/2015
P12-05	EMOVO (Erasmushogeschool)	Indienststelling 2010
Groep concrete acties 2.1		
P21-01	Agro - Parc - Abatan	Ingehuldigd 05/2015
P21-02	Centrum Mode Design Brussels (Stad Brussel)	Ingehuldigd 03/2017
P21-06	Stadsmarketing ATO	Marketingcampagne +acties
P21-07	Commerciële innovatiepool Atrium	Opening van winkels
Groep concrete acties 2.2		
P22-01	Kinderdagverblijf Gaucheretwijk "Etoile du Nord"GB Schaarbeek	Ingehuldigd 12/2011
P22-03	Kinderdagverblijf Lily GB Sint-Gillis	Ingehuldigd 06/2012
P22-04	Elmer in de Stad Elmer	Ingehuldigd 2009
P22-06	Kinderopvangcentra "Westoevers" GB Molenbeek	Ingehuldigd 04/2014
P22-07	Kinderdagverblijfproject "Kinderdagverblijf Station" GB Sint-Joost	Ingehuldigd 06/2015
P22-08	CGT Industriële automatisen Serge Creuz	Ingehuldigd 12/2012
P22-09	CGT voor residentiële en industriële elektriciteit Stad Brussel	Ingehuldigd 06/2012
P22-10	CGT voor groene en hernieuwbare energie Inst. Notre Dame	Indienststelling 2013
P22-11	CGT voor infografie en grafische industrie Arts et Métiers Stad Brussel	Indienststelling 2012
P22-12	CGT Fischer Frans Fisher	Ingehuldigd 09/2012
P22-13	CGT voor kinderverzorging en verpleegkunde Collège La Fraternité	Ingehuldigd 12/2012
P22-14	Hotelruimte Belle-Vue GB Molenbeek	Ingehuldigd 01/2016
P22-15	Les Ateliers du Midi GB St-Gillis	Ingehuldigd 04/2016
P22-16	Foresthoreca GB Forest	Ingehuldigd 09/2016
P22-17	Tewerkstellings- en economische ontwikkelingspool GB Schaarbeek	Ingehuldigd 12/2012

Elke inhuldiging ging gepaard met een specifieke communicatie, een persconferentie van het ministerie belast met Structurele Fondsen en bepaalde persartikels. Er werden ook communicatiedragers ter beschikking gesteld van de projectbeheerders.

5.7 MEDIA

Persaandacht

2007-2008	45 artikels
2009	74 artikels
2010	94 artikels
2011	120 artikels
2012	100 artikels
2013	30 artikels
2014	30 artikels
2015/2016	80 artikels

6. Bijlagen

Bijlage 1: Staat van vordering van de gebouwen

Bijlage 2: Persoverzicht

Bijlage 3: Overzichtstabel van de niet-operationele projecten

Bijlage 4: Tabel financiële instrumenten

Bijlage 3: Overzichtstabel van de niet-operationele projecten

Titel OP					
Doelstelling 2013: Samen investeren in stedelijke ontwikkeling!					
CCI-nummer:					
2007BE162PO001					
PRIORITEIT	REFERENTIE PROJECT	TITEL VAN HET PROJECT:	NAAM VAN DE BEGUNSTIGDE/ BESTEMMELING	BETAALDE GECERTIFICEERDE UITGAVEN (in EUR)	PARTICIPATIE VAN DE UNIE
1,1	P11-06	Veeartsenijschool	Gemeente Anderlecht	6.001.608,23	3.000.804,12 (50 %)
1,1	P11-08	Stedelijke economische activiteitenpool	OCMW van de Stad Brussel	4.788.157,57	2.394.078,78 (50 %)